

Promise



Voor Bijbels denken in de gezondheid(s)zorg 34ste jaargang nr 4 (oktober 2018)

In dit nummer o.a.:

Jezus in de Islam.
Dialogoog met Islam?

Vaccineren levensgevaarlijk of
levensreddend?

Geloof en psychologie

Jezus in de isla

Korte inhoud

Moslims beweren wereldwijd dat ze, net als christenen, in Jezus geloven. De meest bekende bronnen van de islam verschillen echter fundamenteel over de betekenis van Zijn persoon in vergelijking met de bijbelse Jezus. Enerzijds zijn moslims het met christenen eens als het gaat om belangrijke details van Jezus' leven: bijvoorbeeld de aankondiging van Zijn geboorte door een engel, de maagdelijke conceptie en wonderen in Zijn leven. Anderzijds verworpen ze belangrijke aspecten van het evangelie zoals Zijn goddelijke aard, Zijn kruisdood en opstanding. Als we een grondig onderzoek gaan doen naar de verschillen en overeenkomsten tussen de christelijke en islamitische opvattingen over Jezus, komen we drie belangrijke bronnen van islamitische opvattingen over Jezus tegen.

Allereerst zijn veel claims terug te voeren op orthodoxe christelijke bronnen (hetzij rechtstreeks, hetzij via geschreven of mondelinge bronnen). De teksten met uitspraken die hetzelfde zijn, bieden uitstekende mogelijkheden om gesprekken te beginnen. Ten tweede zijn er de islamitische verhalen over Jezus die niet afkomstig zijn uit christelijke bronnen, maar teksten die vaak te vinden zijn in de apocriefe (soms ketterse) geschriften uit de tweede tot de zevende eeuw. Omdat Mohammed putte uit deze onbetrouwbare bronnen en daarom de openbaringen van Mohammed over Jezus in twijfel moeten trekken, zijn deze teksten erg nuttig voor apologeten die de islam willen uitdagen. Ten derde is er een verscheidenheid aan details over Jezus, die lijken te zijn verzonnen om de persoon van Jezus in overeenstemming te brengen met de islamitische theologie. Geschiedkundige bronnen kunnen hier gebruikt worden om de beweringen van Mohammed te controleren.

Het resultaat van het mengen van deze onverenigbare bronnen 'produceert' een soort van 'hybride' Jezus die niet past in een theologische achtergrond. De islamitische Jezus zonder een gedegen christelijke orthodoxe achtergrond wordt door Mohammed in een zeer beperkte profeten rol gedwongen. Jezus is de meest raadselachtige figuur in de islamitische literatuur. Dit komt omdat de Koran de christelijke visie op de betekenis van Jezus wil reduceren tot een boodschapper van Allah, terwijl Jezus ook verbazingwekkend uniek



is in de islam, en wel vanwege Zijn titels, maagdelijke conceptie, wonderbaarlijke werken en Zijn toekomstige positie, en wel op een zodanige manier die Hem zelfs van Mohammed doet verschillen (1). Terwijl de uniciteit van Jezus in het christelijke denken volkomen logisch is (er is immers niemand die vergelijkbaar is) roept de leer van Mohammed de vraag op: Waarom is Jezus zo radicaal anders dan ieder ander?

Zijn naam

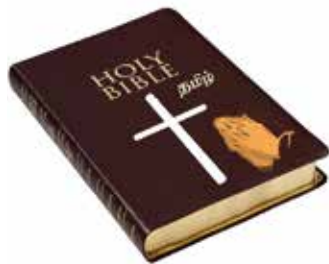
De Arabische transliteratie van Yeshua (Jezus' naam in het Hebreeuws) is Yasu, dit is de naam die door Arabisch sprekende christenen wordt gebruikt. De Koran verwijst echter in het Arabisch naar Jezus als Isa (wordt uitgesproken als 'eesa'). Er heerst grote verwarring onder islamitische commentatoren over de oorsprong van de naam. De meest waarschijnlijke opties zijn: 1. Dat Isa een indirecte transliteratie is van Yeshua in (???) meerdere talen, 2. Dat Mohammed de naam voor literaire doeleinden heeft gewijzigd, 3. Dat Mohammed is misleid door het gebruik van de Arabische vorm van de Hebreeuwse naam 'Esau' (vermoedelijk door Arabische Joden die in denigrerende zin naar Jezus verwijzen als 'Esau')

Zijn titels

De Koran noemt Jezus een profeet (nabi) en een boodschapper (rasul). Deze titels worden ook voor anderen bekende figuren in de islam gebruikt. Er zijn echter drie titels in de Koran die alleen voor Jezus gebruikt worden (alle drie in 4:171):

- Messias. De Koran verwijst acht keer naar Jezus als 'Messias' (al-Masih 3:45; 4:157; 171-2; 5:17,72,75; 9:30). De teksten geven echter geen indicatie van de betekenis van deze titel. Dit terwijl de Bijbel herhaaldelijk de titel 'Messias' verbindt met 'De Zoon van God' (zie Mat. 16:16; Marc. 14:61 etc.). De Koran ontkent dit verband (9:30).
- Geest van Allah. Soera 4:171 ontkent de leer van de drie-eenheid en stelt dat christenen een overdreven kijk op Jezus hebben. Als men christenen duidelijk maakt wat ze moeten geloven over Jezus, dan zegt men dat het vers de betekenis heeft van 'geest van hem' (d.w.z. een geest van Allah). Helaas verduidelijkt de Koran de titel 'geest van Allah' niet net zomin als de titel 'Messias'.
- Woord van Allah. In soera 3:45 wordt Jezus "een woord van hem" genoemd. (Woord van Allah) net als in 4:171.

m



VS



Ook hier verklaart de Koran niet wat het woord van Allah (kalimat) inhoudt. Waarschijnlijk heeft Mohammed de uitdrukking van de christenen overgenomen zonder zelf de oorsprong van deze goddelijke titel in de proloog van het evangelie van Johannes te begrijpen.

Zijn aankondiging

In het evangelie van Lucas vertelt de engel Gabriël aan Maria dat ze een zoon zal krijgen die Jezus genoemd wordt. Gabriël zegt tegen haar: “Wees niet bang Maria, God heeft je Zijn gunst geschonken. Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren en je moet Hem Jezus noemen. Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd” (Lucas 1:30-32) (2).

De Koran bevat vergelijkbare teksten over de aankondiging. Een opmerkelijk verschil is dat, terwijl in Lucas staat dat Gabriël gezegd heeft dat Jezus “de Zoon van de Allerhoogste” zal worden genoemd, er in de Koran staat dat Jezus’ naam is ‘Jezus de zoon van Maria’: “O Maria! Allah geeft

u een blijde boodschap van een woord van hem: Zijn naam zal Christus Jezus zijn, de zoon van Maria, die in ere wordt gehouden in deze wereld en in het hiernamaals en zich bevindt in het gezelschap van degenen die het dichtst bij Allah zijn” (soera 3:45) (3).

Omdat, voorafgaande aan de aankondiging van de geboorte van Jezus, zowel in de Koran als in het Lucasevangelie het verhaal staat waarin Zacharias stom wordt na zijn ontmoeting met Gabriël, is het hoogstwaarschijnlijk dat het Koranverhaal een aftekening is van het Lucasevangelie. Het is mondeling doorgegeven aan Mohammed, hetzij uit het Lucasevangelie zelf of uit andere werken die daarop gebaseerd waren. Maar alle passages waarin bij de aankondiging van Jezus geboorte staat: ‘Zoon van God’ (bijv. in Lucas 1:32 en 35) worden in de Koran gemedend.

Zijn conceptie

De Koran is bij de beschrijving van de wonderbaarlijke conceptie van Jezus meer beeldend dan de Bijbel. Mattheus zegt eenvoudig dat voordat Jozef nog bij Maria woonde, ze zwanger bleek te zijn door de Heilige Geest (Mat.1:18). De Koran daarentegen zegt dat Allah zijn geest in de vagina van Maria blies. De Koran-vertalers waren niet bereid om de letterlijke weergave over Jezus’ conceptie over te nemen. Daarom vertaalde Yusuf Ali het woord farj (vagina, opening, privé-gedeelte) met ‘kuisheid’. “En Maria was de dochter van Imran, die haar kuisheid bewaakte; en we ademen onze geest in haar lichaam, en zij getuigde van de waarheid van de woorden van haar Heer en van zijn openbarin-

gen, en was een van de vrome dienaren (soera 66:12).

De beroemde islamitische geleerde Ibn Kathir doelt op de letterlijke betekenis van dit vers, hoewel hij ‘Geest’ interpreteert als verwijzend naar de engel Gabriël: “Allah zond de engel Gabriël naar Maria, en hij verscheen haar in de gedaante van een volkomen man. Allah beval hem toen in een gat in haar kleding te blazen en die adem ging door haar privé-gedeelte in haar baarmoeder; dat was de manier waarop Isa verwekt werd”.

Zijn geboorte

In de islam is de geboorte van Jezus wonderbaarlijk, niet alleen door Zijn conceptie maar ook vanwege de gebeurtenissen na Zijn geboorte, zoals een bovennatuurlijke voorziening van water en de theologische lessen van het kind Jezus. De Koran meldt:

Dus zij ontving hem en zij trok zich met hem terug naar een afgelegen plek. Door de pijn van de bevalling steunde ze tegen de stam van een palmboom. Ze huilde in haar angst: “Ah! Was ik maar dood! Was ik maar vergeten en niet gezien”. Maar een stem riep haar vanonder uit de palmboom toe: “Treur niet! want uw Heer heeft u een stroompje onder u gegeven, schud de stam van de palm naar u toe en er zullen rijpe dadels op je vallen” (19:22-25).

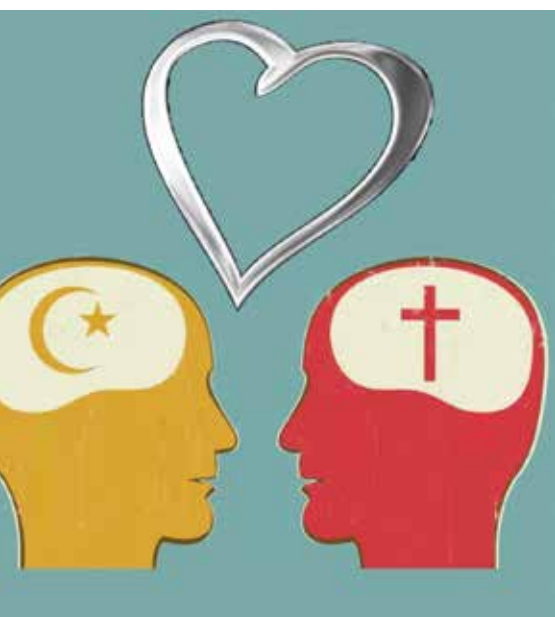
Voor lezers van de late apocriefe boeken komt dit verhaal van de palmboom bekend voor. Het vroege zevende-eeuwse evangelie van een pseudo-Mattheus verhaalt dat kort na de geboorte van Jezus,



toen Maria en Jozef naar Egypte reisden, de hitte drukkend werd en Maria stopte om uit te rusten onder een palmboom. Toen klaagde ze: “Ik wou dat het mogelijk was om een vrucht van deze palm te eten. Jezus antwoordde dat Hij zich meer zorgen maakte over hun lege waterzakken. Jezus sprak toen en beval de palmboom zijn takken te laten zakken zodat Josef en Maria bij de vruchten konden komen. Nadat dit gebeurd was beval Jezus dat uit de aders van de wortels water moest komen. Zo werden Maria en Jozef gered uit de woestijnhitte (5). De Koran noemt nooit Maria’s man, Jozef. Maria verschijnt volgens de Koran aan haar verwanten met een pasgeboren baby maar zonder een echtgenoot. Gelukkig spreekt Jezus, teneinde de reputatie van Zijn moeder te beschermen:

“Eindelijk bracht ze de baby in haar armen terug naar haar dorp. Ze zeiden: “Oh Maria, er is je iets verbazingwekkends overkomen. O zuster van Aaron! Uw vader was geen slechte man en uw moeder was geen onkuis vrouw”. Maar ze wezen naar de baby. Ze zeiden: “Wat moeten we denken van iemand wiens kind in de wieg ligt?” Hij (Jezus) zei: “Ik ben inderdaad een dienaar van Allah: hij heeft mij zaken geopenbaard en me een profeet gemaakt en hij heeft me gezegend waar ik ook ben, en me gebeden en liefde op mijn hart gelegd zo lang ik leef. Hij heeft me vriendelijk voor mijn moeder gemaakt, en niet aanmatigend of ellendig. Daarom rust de vrede op mij sinds de dag dat ik geboren ben en de dag dat ik sterf, en de dag dat ik opnieuw tot leven opgewekt ben” (soera 19:27-33).

Ook hier weer zal de lezer die bekend is met de apocriefe literatuur een verband herkennen met het zesde-eeuwse *Arabic Infancy Gospel* (Arabische Kind-evangelie,



ook wel het Syrische kind-evangelie genoemd). Hier zegt Jezus vanuit de wieg tegen Maria: “Ik ben Jezus de Zoon van God, de Logos, die u heeft voortgebracht zoals de engel Gabriel u heeft aangekondigd; en mijn Vader heeft mij gezonden om de wereld te redden” (6). In beide verslagen maakt Jezus zijn missie na de geboorte bekend. Ze verschillen echter opmerkelijk.

Zijn wonderen

Naast het spreken en prediken als baby doet de ‘moslim Jezus’ volgens de Koran een aantal wonderen, hoewel er steeds gezegd wordt: “met toestemming van Allah”. Deze wonderen zijn:

- Het leven geven aan kleivogels (soera 3:49; 5:10). Het verhaal van Jezus die leven geeft aan kleivogels, wordt ook in het Kindevangelie van Thomas in de 2e eeuw teruggevonden, waar

Jezus als vijfjarige wordt veroordeeld omdat Hij op de sabbat bezig was met het beeldhouwen van mussen. Door in Zijn handen te klappen en ‘ga’ te roepen vliegen de mussen tot verbazing van de toeschouwers weg.

- Jezus genas blinden die vanaf hun geboorte blind waren (soera 3:49; 5:110). Bijbelse voorbeelden waar Jezus blinden ziende maakte, zijn: Mat. 9:27-31; 20:30-34; Marc. 8:22-26 en Joh. 9:1-38.
- Reiniging en genezing van melaatsen (Koran 3:49; 5:110). In de Bijbel vinden we de genezing van melaatsen in Marc. 1:40-45 en Lukas 17:11-19.
- Opwekking van de doden (soera 3:49; 5:110). In de Bijbel wordt in Mat. 9:18-26, Lukas 7:11-18 en Joh. 11:1-46 gesproken over het opwekken van doden door Jezus.
- Jezus beschikt over bovennatuurlijke



klaart de Hadith dat Jezus de enige was onder alle profeten die niet door Satan 'aangeraakt' kon worden.

“De profeet zei: bij ieder mens die geboren wordt raakt Satan het lichaam aan beide zijden met zijn twee vingers aan, behalve bij Jezus de zoon van Maria. Toen Satan hem niet kon raken, raakte hij in plaats daarvan de placenta aan” (8). De claim van veel moderne moslims dat alle profeten zondeloos zijn, lijkt een poging om het unieke karakter van Jezus te ontkennen.

Zijn boodschap

De Koran houdt vol dat alle ware profeten, inclusief Jezus, hetzelfde geloof deelden. Vandaar het geloof dat volgens hen de boodschap van Mohammed niet significant verschilt met die van Jezus. De 'moslim' Jezus noemt zichzelf een dienaar van Allah en een profeet (19:30). Hij zegt dat Allah van hem verlangt dat hij gedurende zijn leven moet bidden en aalmoezen moet geven (19:31). Hij zegt dat hij 'iets wettig' ging maken wat volgens de Joodse wet verboden was (3:50) en hij verklaart: “Allah, hij is mijn heer en uw heer, dus aanbid hem” (43:64). Wat betreft het christelijk geloof in de godheid van Jezus zal Allah hem op de dag van de opstanding het volgende vragen:

En zie! Allah zal zeggen: “O Jezus zoon van Maria! Zei je tegen de mensen: ‘Aanbid mij en mijn moeder als goden in tegenstelling met wat Allah gezegd heeft?’” En hij zal zeggen: Eer aan u! Ik zou nooit iets kunnen zeggen waar ik geen recht op had. Als ik zoiets gezegd zou hebben, dan zou u het geweten hebben. Want u weet alles wat in mijn hart verborgen is, maar ik weet niet wat er in uw hart is. Want u weet alles wat verborgen is “ (soera 5:116).

Zijn profetie

In soera 7:157 wordt beweerd dat Mohammed genoemd wordt in de Thora en het evangelie, en dat joden en christenen daarin verwijzingen naar Hem kunnen vinden. De Koran beweert ook dat Jezus de komst van Mohammed voorspelde: “En denk aan de uitspraak van Jezus, de zoon van Maria die zei: ‘O kinderen van Israël! Ik ben de boodschapper gezonden door Allah die de wet die voor mij kwam bevestigt en vreugdevol nieuws brengt van een boodschapper die na mij komt, wiens naam Ahmad zal zijn” (soera 61:6). De namen 'Ahmad' en 'Muhammad' zijn verwant, ze zijn beiden afgeleid van de Arabische stam h-m-d wat 'geprezen' betekent. Voor moslims is het belangrijk dat Mohammed 'Ahmad' als een van zijn namen claimde (9). Moslim apologeten hebben geprobeerd de naam 'Ahmad'

kennis (soera 3:49). In de Bijbel is er veel sprake van bovennatuurlijke kennis van Jezus zoals in Joh. 1:48-49; 4:17-19 etc.). De Koran beperkt die bovennatuurlijke kennis echter zodanig dat Jezus kon vertellen wat mensen aten en wat ze in huis bewaarden.

- Een tafel uit de hemel bidden (soera 5:112-115). Dit verhaal lijkt een verfraaid verslag van het laatste avondmaal te zijn. De discipelen zouden Jezus gevraagd hebben om een tafel bereid voor het feestmaal vanuit de hemel naar beneden te bidden. Jezus bidt tot Allah, en Allah willigt dit verzoek in.

De Koran bevat dus veel wonderverhalen die voor een deel overeenstemmen met de Bijbel en daarnaast het unieke verhaal van de tafel die uit de hemel gebeden wordt. Het lijkt dat Mohammed bij de verhalen

rond Jezus' geboorte en Zijn wonderen het verschil niet zag tussen een historisch verslag wat herleid kan worden tot de eerste eeuw en de legendes die zich later ontwikkelden.

Zijn volmaaktheid

Veel hedendaagse moslims beweren dat alle profeten zondeloos zijn, maar dat kun je echter niet in de Koran terugvinden. Zo heeft Allah volgens de Koran Mohammed herhaaldelijk bevolen om vergeving van zijn zonden te zoeken (zie soera 40:55; 47:19 en 48:2). In de Hadith (de islamitische overleveringen over Mohammed) lezen we over Mohammed: “Bij Allah! Ik zoek Allah's vergeving en wend me tot hem in berouw, meer dan zeventig keer op een dag” (7). Daarentegen noemt de Koran Jezus zonder zonden (19:19). Hoewel de Koran voor Johannes de Doper eenzelfde woord gebruikt (19:13), ver-



te koppelen aan de profetie van Jezus over de komst van de 'Trooster' (Grieks: paracletos) in Joh.14:16, vaak door te beweren (echter zonder dit uit de context te kunnen bewijzen) dat de Griekse tekst onjuist zou zijn. Moslims zeggen, dat dit woord eigenlijk periklitos zou moeten zijn, hetgeen de gepreze (Ahmed) betekent. En dat zou op Mohammed slaan. Dit is een onhoudbare gedachte, omdat het Grieks dit woord helemaal niet kent, en omdat de Heilige Geest al tien dagen na Jezus' Hemelvaart werd uitgestort, en als Geest in de mens woont. Dit kan dus nooit betrekking hebben op de mens Mohammed, die honderden jaren later leefde. Omdat Jezus de Trooster identificeert als 'de Geest van de waarheid' en Zijn volgelingen duidelijk maakt dat 'Hij bij je blijft en in je zal zijn', is het duidelijk dat alle pogingen van moslims om Ahmad te vinden in Joh.14 eerder gebaseerd zijn de wens om Ahmad in de Bijbel te vinden dan op grond van de oorspronkelijke tekst in de Bijbel.

Zijn volgelingen

Volgens de Koran aanvaardden enkele Joodse toehoorders van Jezus Zijn boodschap en bekeerden zich tot de islam, terwijl anderen bij hun ongelof bleven. "Toen Jezus geconfronteerd werd met hun ongelof zei Hij: 'Wie zullen mijn helpers zijn voor het werk van Allah?' De discipelen zeiden: 'Wij zijn Allah's helpers; wij geloven in Allah en getuigen dat we moslims zijn'" (soera 3:52).

Maar Allah heeft de volgelingen van Jezus niet aan hun lot overgelaten. In plaats daarvan "gaf hij macht over hun vijanden in het geloof en zijn werden degenen die zegevierden" (soera 61:14). Allah deed de belofte aan Jezus zijn volgelingen te beschermen tot de dag van de opstanding: "Zie! Allah zei: 'O Jezus! Ik zal u tot mij nemen en u zuiveren van de leugens van hen die u lasteren. Ik zal degenen die u volgen verheffen boven degenen die het geloof verwerpen op de dag van de opstanding. Dan zullen jullie allemaal tot mij terugkeren en ik zal jullie oordelen over de zaken waarover jullie ruzie maken'" (soera 3:55).

Zijn redding

In het zojuist geciteerde vers zegt Allah tegen Jezus: "Ik zal u opnemen en tot mij verheffen". Als je deze tekst los van de context leest, zou je kunnen denken dat het verwijst naar de opstanding van Jezus. Echter gelezen in het licht van andere passages in de Koran en andere relevante commentaren, gaan de woorden van Allah over een wonderbaarlijke redding.

In soera 4:157-158 scheppen bepaalde Joden erover op dat ze Jezus gedood hebben. Maar Allah maakt hen duidelijk dat Hij noch gedood noch gekruisigd is. "Echter zij schepten op: 'Wij hebben Christus Jezus de zoon van Maria de profeet van Allah gedood'. Maar zij doodden noch kruisigden hem maar ze werden misleid en zijn vol twijfels en zonder enige kennis, door

alleen gissingen te volgen, want ze hebben hem zeker niet gedood. Nee, Allah heeft hem tot zich verheven en Allah is verheven in kracht en wijsheid" (soera 4:157-158).

Deze tekst is verre van duidelijk. Niettemin heeft het ertoe geleid dat de overgrote meerderheid van de moslims de zgn. vervangingstheorie aanhangt, wat inhoudt dat iemand anders dan Jezus gekruisigd zou zijn. De meest voorkomende hedendaagse theorie die dit moet 'bewijzen' is dat Allah Judas op een wonderbaarlijke wijze vermomde om zo op Jezus te lijken. Daarna werd Judas gekruisigd in plaats van Jezus, terwijl Jezus veilig naar de hemel werd gebracht.

In de verhalen van de gnostici en doctisten in de tweede eeuw en later vinden we een verscheidenheid van soortgelijke islamitische substitutie-theorieën. In The Second Treatise of the Great Seth (De tweede verhandeling van de Grote Seth) bijvoorbeeld lacht een wonderbaarlijk getransformeerde Jezus terwijl hij verklaart: "Ik stierf in werkelijkheid niet, maar dat leek zo..... In hun verkeerde denken en blindheid dachten ze dat ik dood was, maar ze hebben een andere man aan het kruis genageld (10).

Zijn wederkomst

Het islamitische idee van Jezus' redding vereist een tweede komst van Hem. Als in soera 4:157-158 staat dat Jezus levend naar de hemel ging, moet deze tekst kloppend gemaakt worden met andere gedeelten in de Koran waarin staat dat Jezus zou sterven (soera 19:33). Door deze tegenstrijdige beweringen moeten moslims geloven dat Jezus op een bepaald moment in de toekomst naar de aarde terug zal keren en dat Hij daarna zal sterven en weer opstaan. Dat is precies wat we in de Hadith vinden. Mohammed bevestigt een verrassende rol voor Jezus bij Zijn tweede komst:

"Allah's boodschapper zei: Het uur zal niet komen voordat de zoon van Maria, dat wil zeggen Isa (Jezus) onder u neerdaalt en de mens rechtvaardig zal oordelen als een rechtvaardig heerser volgens de wet van de Koran. Hij zal het kruis breken, de varkens doden en de jizya belasting afschaffen. Er zal geld in overvloed zijn zodat niemand het als een liefdadig geschenk zal aannemen" (11).

De jizya (belasting) zal niet afgeschaft worden vanwege de overvloed aan geld, maar omdat Allah alle religies behalve de Islam zal uitroeien (12).

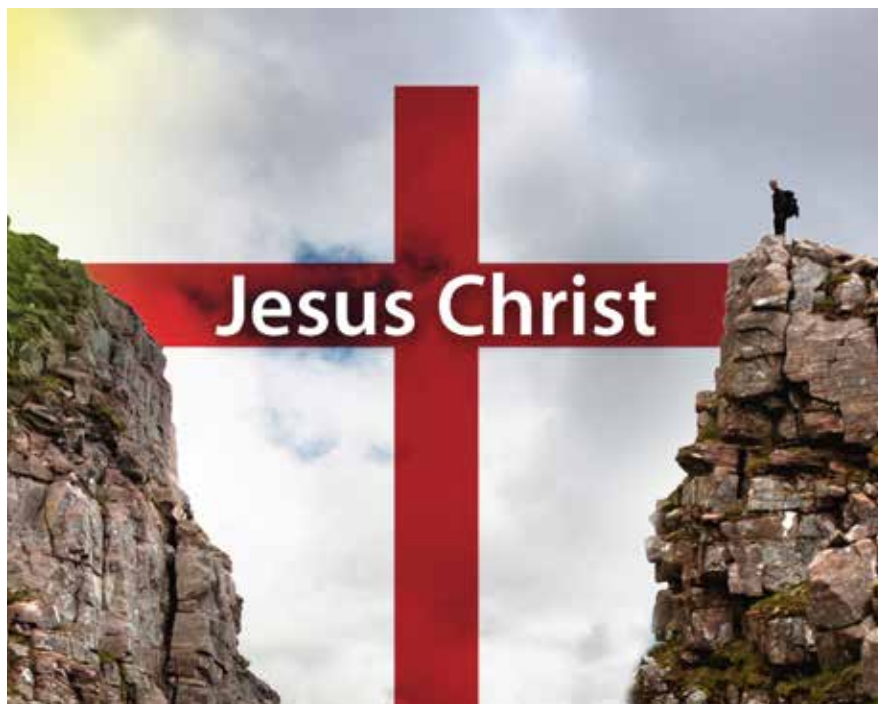
Volgens andere overleveringen (die volkomen in strijd zijn met wat de Bijbel leert)

zal Jezus de jihad tegen de ongelovigen voeren, de antichrist doden, trouwen, kinderen krijgen, de bedevaart naar Mekka ondernemen, veertig jaar regeren en sterven en begraven worden in de buurt van Mohammed in Medina (14).

Beoordeling

De 'islamitische' Jezus lijkt veel overeenkomsten te hebben met de 'christelijke' Jezus (bijv. de aankondiging door een engel, Zijn maagdelijke conceptie, Zijn wonderbaarlijke leven, zijn Messias-schap en nog meer). Men kan wel enige overeenkomsten verwachten omdat Mohammed regelmatig contact met christenen had en ervan beschuldigd werd verhalen van anderen te kopiëren (zie soera 6:25; 8:31; 16:24; 25:4-6; 46:17; 68:15 en 83:13). Het is opvallend dat Mohammed zoveel belangrijke en bovennatuurlijke feiten aan Jezus toeschreef. Christenen zouden gebruik moeten maken van die gegevens in hun discussies met moslims.

Ook opvallend zijn de verschillen. De Koran ontkent Jezus' godheid, dood en opstanding, wat juist de drie belangrijkste pijlers zijn in het christelijke evangelie en denken. De apostel Paulus schrijft: "Als je met uw mond belijdt dat Jezus de Heer is en in uw hart gelooft dat God Hem uit de dood heeft opgewekt, zult u gered worden" (Rom. 10:9). Christenen zijn gewaarschuwd: "Pas op voor valse profeten, die in schaapskleren op jullie afkomen, maar eigenlijk roofzuchtige wolven zijn" (Mat. 7:15). Mohammeds verbastering van het evangelie kan alleen maar een bevestiging zijn van zijn status als valse profeet!



David Wood (PhD, Fordham University) is lid van de Evangelical Society of Christian Philosophers en de Evangelical Philosophical Society. Hij heeft deelgenomen aan meer dan 40 openbare debatten met moslims. Dit artikel is eerder gepubliceerd in het *Christian Research Journal* (Christelijke Onderzoeksjournaal), deel 40, nummer 1 in 2017

Vertaald door Gerard Feller

NOTEN

1 Editor's note: CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL policy is to capitalize

pronouns referring to the biblical God and Jesus, but not to capitalize pronouns referencing essentially unbiblical conceptions of God and "other Jesuses" of false religions.

- 2 All Bible quotations are from the New American Standard Bible.
- 3 All Qur'an quotations are taken from the Abdullah Yusuf Ali translation. Due to different ways of transliterating Arabic names, I have standardized some of the spellings in quotations.
- 4 *Tafsir Ibn Kathir*; abr., vol. 10 (Riyadh, Saudi Arabia: Darussalam Publishers, 2000), 55–56. Roman text (portions not in italics) indicate Qur'an quotations.
- 5 *The Gospel of Pseudo-Matthew*, New Advent, <http://www.newadvent.org/fathers/0848.htm>.
- 6 *The Arabic Infancy Gospel of the Savior*, The Gnostic Society Library, <http://gnosis.org/library/infarab.htm>.
- 7 *Sahih al-Bukhari*, trans. Muhammad Muhsin Khan (Riyadh: Darussalam Publishers, 1997), 6307. Hadith refers to the collected accounts regarding Muhammad's teachings and way of life. Sahih al-Bukhari is among the most trusted collections.
- 8 *Sahih al-Bukhari*, 3286.
- 9 See *Sahih al-Bukhari*, 3532.
- 10 *The Second Treatise of the Great Seth*, The Gnostic Society Library, <http://gnosis.org/naghamm/2seth.html>.
- 11 *Sahih al-Bukhari*, 2476.
- 12 *Sunan Abu Dawud*, trans. Nasiruddin al-Khattab (Riyadh: Darussalam Publishers, 2008), 4324.
- 13 Warfare to expand or defend Islam.
- 14 *Sunan Abu Dawud*, 4324.



Christendom en zinvolle dialoog

Inhoud

1. Inleiding
2. Dialoog
3. Een persoonlijke aanpak
4. Insider-beweging
5. Wat is van belang?
6. Ahmadiyya's
7. Soeffi's
8. Evangelisatiegesprek
9. Enkele praktische punten
10. Conclusie

1. Inleiding

Velen denken dat een vruchtbare dialoog tussen de islam en het christendom niet mogelijk is. Stuit iedere religieuze dialoog niet noodzakelijkerwijze op onbespreekbare dogma's? Immers "Moslims hebben grote moeite met het feit dat christenen terughoudend zijn om de authenticiteit van Mohammed te accepteren als een post-christelijke profeet die een grote openbaring vanuit de hemel ontving" (21). En christenen hebben grote moeite met het gegeven dat moslims niet geloven dat Jezus als Zoon van God Zijn leven gaf voor onze redding, en opstond uit de dood. Dat ook de moslims Jezus als een bijzonder en zuiver mens beschouwen (maar niet als de belangrijkste profeet beschouwen), verandert niets aan de absolute kloof die beide religies op dit punt scheidt (27). Ook zijn er fundamentele verschillen over de bron en autoriteit van de openbaringsgeschriften. Al snel blijkt er tussen religies geen discussie of gesprek meer mogelijk te zijn omdat een geloof zich in laatste instantie per definitie niet laat beargumenteren en vergelijken (12).

Het aangaan van formele discussies met moslims is niet raadzaam, omdat het valse verwachtingen wekt. Beide partijen voelen misschien dat ze vooruitgang boeken, maar geen van beide religies zou toch van plan zijn om wezenlijke geloofsovertuigingen op te geven. Welk oordeel men ook aanhangt over interreligieuze dialoog, er bestaat geen dialoog tussen religies. Er bestaat alleen contact tussen mensen die vanuit hun religieuze traditie met elkaar



in gesprek raken, elkaar ontmoeten (18). Die gesprekken zouden zinvol kunnen zijn. Omdat zowel christenen en moslims geloven in o.a. de maagdelijke conceptie van Jezus, is een dialoog wellicht toch mogelijk.

2. Dialoog

Het wezenlijke van een dialoog is direct contact tussen twee personen of partijen, dit in tegenstelling tot een monoloog, een toespraak waarbij iemand een positie of mening doorgeeft zonder met anderen te praten (17). Een monoloog is in de loop van de eeuwen met betrekking tot christenen en moslims heel vaak voorgekomen. De eerste grote polemische christelijke apologet, Karl Pfander, schreef *The Balance of Truth* in 1829. Hoewel hoffelijk van toon, had ook Pfander geen contact met moslims, maar hij probeerde ze via argumenten voor het christendom te winnen. Een generatie later ontwikkelden de missionarissen Zwemer en Gairdner de zgn. 'bemiddelende' benadering, waarbij getracht werd een zeker begrip van de islam te krijgen, maar waarbij terecht werd aangedrongen op tenminste een juiste visie op de vleeswording van Jezus Christus en de verzoening door Zijn lijden en sterven.

Bij elke dialoog zal men erover moeten nadenken welke personen of instanties het christendom of de islam zouden moeten vertegenwoordigen. Khalid Duran, kenner van de geschiedenis van de islam, telt drieëntwintig verschillende groeperingen binnen de islam (15). Volgens de *World Christian Encyclopedia* zijn er ongeveer 33.000 christelijke denominaties in 238 landen (3). Natuurlijk kunnen de belangrijkste stromingen van de islam worden teruggebracht tot soennieten, sjiieten en soeffi's. De meerderheid van de 'christenen' (die zich zo noemen) kan worden samengevat tot rooms-katholiek, oosters-orthodox, regulier protestant, evangelisch en 'overig'. Uiteraard is verder nog de vraag wie de autoriteit heeft om een moslimgroepering te representeren. Immers 'de' islam bestaat niet, heeft geen clerus en geen andere gezamenlijk erkende autoriteit dan de Koran (12).

Ook al is het goed om na te denken over mogelijkheden voor een dialoog tussen christenen en moslims, we mogen de ogen niet sluiten voor het feit, dat er fundamentalistische moslims zijn, die geen gesprek willen, maar menen Allah een dienst te bewijzen als zij christenen, die als heidenen worden gezien, vermoorden. En dat ondanks het gegeven dat in beide boeken dezelfde personen voorkomen en

islam: is een mogelijk?

ook enkele verhalen aanwezig zijn, die veel op elkaar lijken. En sommige anderen abusievelijk doen denken dat islam en christendom niet veel van elkaar verschillen en dat de God van de Joden en christenen ook dezelfde god is van de moslims. Als dat zo zou zijn, waarom worden wereldwijd vele ex-moslims die tot geloof in Jezus zijn gekomen zelfs door eigen familie bedreigd, geslagen, verminkt, uit huis gezet of zelfs vermoord?

3. Een persoonlijke aanpak

Theoloog en islamkenner Mark Durie merkt op dat er vaak en helaas alleen maar een dialoog plaatsvindt tussen randfiguren van beide kanten. Bijvoorbeeld: een liberale moslim kan best een dialoog aangaan met een universalistische 'christen', dus iemand die zichzelf christen noemt, maar die meent dat er meerdere wegen naar God zijn. De partijen kunnen zich misschien wel goed voelen over de ontmoeting, maar het stelt weinig voor (7).

Een manier van omgaan met hen met wie we het niet eens zijn, is het vinden van punten van gemeenschappelijk belang. De heiligheid van het menselijk leven en de exclusiviteit van het huwelijk zijn kwesties waarover christenen en moslims het grotendeels eens kunnen zijn. Het christendom deelt met de islam ook de waarden van bescheidenheid in kleding,

gastvrijheid tegenover vreemden, en eer onder vrienden. Een ander (niet-religieus) punt van gemeenschappelijke zorg betreft de gevolgen van geweld en armoede in landen zoals Nigeria en Afghanistan.

Er zijn ook een paar religieuze overeenkomsten die een productieve dialoog zouden kunnen stimuleren. Het christendom, de islam en het jodendom respecteren de tien geboden die door God zijn gegeven. De wet van Mozes is fundamenteel voor het respect voor de rechtsstaat, die christenen delen met moslims.

4. Insider-beweging

De afgelopen twintig jaar is gepoogd om op een nieuwe manier de islam te benaderen. De zgn. insider-beweging pleit dat moslims Isa de Messias volgen terwijl ze binnen hun geloofsgemeenschappen blijven. Rebecca Lewis legt uit: "Insider-bewegingen kunnen worden gedefinieerd als bewegingen die gehoorzaam willen zijn aan Christus maar die geïntegreerd blijven met of in hun natuurlijke gemeenschap" (14). Met andere woorden: een groep mensen van een niet-christelijke religie die zichzelf als volgelingen van Jezus beschouwen maar in relationeel, cultureel en sociaal opzicht verbonden blijven met de religie van hun geboorte. Wijzend op het fenomeen van Hebreeuwse christenen die de Joodse identiteit behouden en zichzelf Messiaanse Joden noemen, on-

dersteunt de insider beweging het concept van Messiaanse Moslims, die Isa als de Messias erkennen met behoud van hun islamitische culturele identiteit (4).

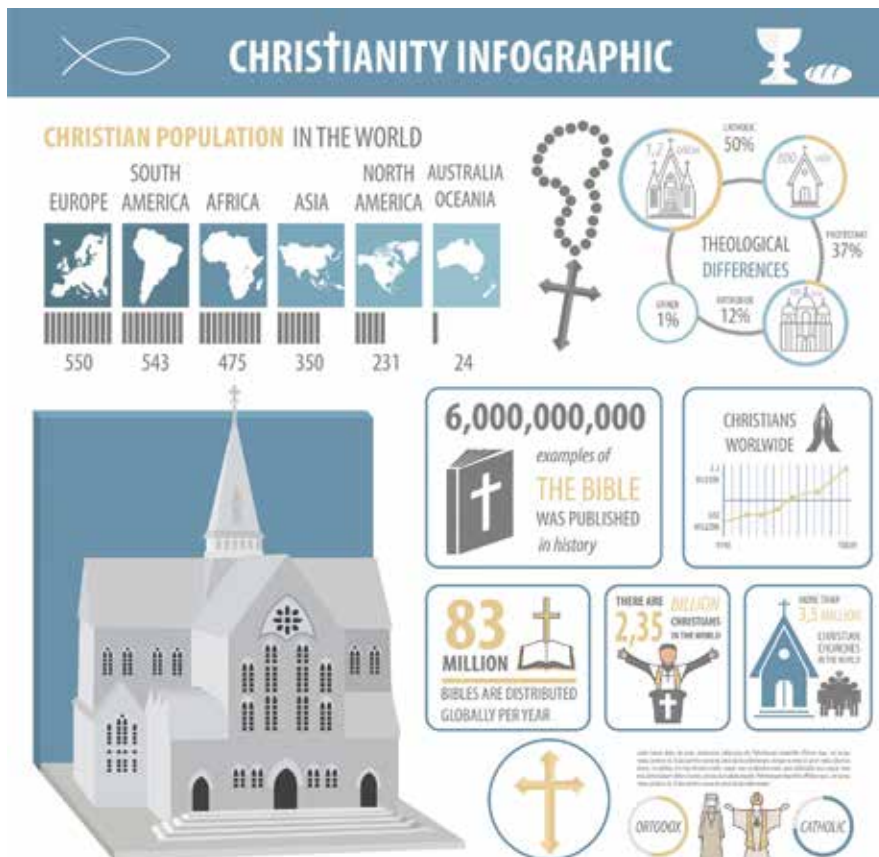
Deze vermenging van het christendom en de islam is zeer misleidend. Temeer omdat de insider-beweging ertoe neigt om moslims die zoekende zijn, ervan te overtuigen dat ze het in beide richtingen kunnen vinden, terwijl je (bewust of onbewust) de dialoogpartners misleidt in de opvatting dat het christendom en de islam dichter bij elkaar staan dan ze in werkelijkheid zijn. Daarom moeten de vooronderstellingen en toepassingen van de insider-beweging ten stelligste worden verworpen.

5. Wat is van belang?

Bij een dialoog is het van belang te kijken naar wie aan het gesprek deelnemen. Is er een bereidheid om feiten onder ogen te zien? Verder is de vraag wat het motief en doel van het gesprek is. Gaat het er alleen om elkaar als medemensen te leren kennen en respecteren teneinde een bepaald isolement op te heffen? Gaat het om interreligieuze samenwerking over maatschappelijke problemen waarmee beide groeperingen te maken hebben en een oplossing willen zoeken? Gaat het om het opheffen van misverstanden, karikaturen en vijandbeelden (27) en elkaars visie proberen te begrijpen of gaat het om het overtuigen van de ander van de waarheid van het christelijk geloof en om de ander tot geloof in Jezus als de Messias te leiden? In het laatste geval zullen er van de kant van de moslim(s) oprechte vragen gesteld moeten worden en een verlangen moeten zijn om de waarheid te leren kennen.

In het Westen concentreren we ons vaak te veel op de fundamentalistische islam of de heel conservatieve, traditionele moslims. Fundamentalisten zijn extremisten, die te vuur en te zwaard de islam uitdragen en met wie een dialoog niet of nauwelijks mogelijk is. Dat kleine





clubje krijgt buitensporig veel aandacht terwijl er veel moslims zijn die zeggen: 'Dat is geen islam'. Misschien zijn andere moslims zoals ahmadiyya's en soefi's beter bereikbaar.

Wanneer christenen en moslims een dialoog willen aangaan, is het van groot belang om in te zien en te erkennen dat ze het oneens zijn op belangrijke geloofspunten. Bovendien moet bedacht worden dat bepaalde religieuze woorden en begrippen die moslims en christenen met elkaar delen, in hun verschillende context een eigen betekenis kunnen hebben (13).

Bij een dialoog over de islam moet je duidelijk stellen waarover je wilt spreken en op welk niveau. Voor een goed gesprek moeten beide gesprekspartners de ruimte krijgen hun geloof in hun eigen woorden en binnen hun eigen referentiekader uiteen te zetten (13). Om zeker te zijn van dit begrip over en weer, is het goed om in de dialoog het uitgangspunt te hanteren dat beide gesprekspartners, na naar elkaar te hebben geluisterd, in eigen woorden weergeven wat ze begrepen hebben van hetgeen de ander vertelde. Het gaat er dan nog niet om de ander te overtuigen, maar om te proberen begrip voor elkaar te krijgen (13). Een dialoog met een aanhanger van een andere godsdienst veronderstelt dus een radicale zelfreflectie (22).

6. Ahmadiyya's

Naast de soennieten (90%) die sterk

zijn georiënteerd op de leer, en sjiieten (10%) die sterk georiënteerd zijn op leiders (in verband daarmee zijn er veel afscheidingen binnen de sjiieten), is in de negentiende eeuw een jonge loot aan de islam-stam ontstaan, namelijk de Ahmadiyya-beweging. In 1835 werd Hazrat-Mira Ghulam Ahmed geboren, die zichzelf de beloofde hervormer, de Mahdi, noemde. Hij claimde de profetie van de terugkeer van Isa te hebben vervuld. Hij en zijn volgelingen geloven dat zijn komst was voorspeld door Mohammed (1). (Merkwaardig is overigens dat moslims de ahmadiyya's vervolgen en zelfs doden omdat de laatsten beweren dat na Mohammed nog een andere profeet is opgestaan, namelijk Ahmad, terwijl moslims zelf beweren, dat er na Jezus nog een andere profeet is opgestaan: Mohammed. Echter moslims die dat beweren, worden niet door christenen vervolgd en gedood. Daaruit blijkt duidelijk het verschil in leer en bijgevolg het gedrag (6).

De doelstelling van deze beweging is om de religie van de islam in zijn oorspronkelijke, zuivere vorm aan de wereld te presenteren en om de ware islamitische geest bij de moslims te doen herleven, ten einde de hoogste morele deugden in een individu te ontwikkelen. Zij tracht deze doelstellingen te verwezenlijken door rationele argumenten, morele verheffing en door zichzelf als voorbeeld te stellen, terwijl men respect en verdraagzaamheid toont voor de gedachten van anderen.

Zij presenteert de islam als de liberale, rationele, tolerante, niet-ritualistische en levende godsdienst (19).

De Ahmadiyya-beweging is verspreid in ca 125 landen, en heeft de Koran in 60 vertalingen uitgebracht. (De meeste moslims zijn niet blij met die vertalingen, want iedereen die de Koran wil lezen, moet eerst maar klassiek oud Arabisch leren, want in die taal is de Koran oorspronkelijk geschreven!) De beweging is buitengewoon actief, en heeft heel veel literatuur geschreven om de islam bekend te maken, met name ook onder westerlingen. Deze beweging wordt echter door de orthodoxe islam afgewezen. Zelf geeft zij zich uit voor de ware islam, en streeft ernaar "de mensheid op een hoger plan te brengen en de vrede in de wereld te bewerken". Dit is allemaal heel mooi, maar buiten Jezus Christus om zal het toch onrealiseerbaar blijken te zijn.

Omdat de aanhangers van deze beweging minder dogmatisch zijn dan de hoofdstroom van orthodoxe moslims, lijkt een gesprek over geestelijke zaken met hen mogelijk.

7. Soefi's (9,16)

Ook het soefisme is een meer spirituele oriëntatie binnen de soennitische en sjiitische islam dan een sekte. Als zodanig zijn soefi-moslims enigszins analoog aan charismatische christenen. Net zoals iemand een charismatische baptist, een charismatische lutheraan of een charismatische presbyteriaan kan zijn, zo kan iemand een soefi-soenniet zijn of een soefi-sji'a.

Sommige moslims beschouwen het soefisme helemaal als zijnde buiten de islam, terwijl anderen het zien als de meest levendige religieuze manifestatie (5). William C. Chittick, onderzoeker van islamitische filosofische en mystieke teksten, zegt dat er drie belangrijke Korantheema's zijn in de oude moslimleer: 1. onderdanigheid (islam=onderwerping, overgave), 2. geloof (iman) en 3. het mooie, het goede doen (ibsan). De eerste twee zijn bekend, terwijl het soefisme de derde ziet als haar 'speciale domein' (5). Bovendien streven soefi's naar esoterische, mystieke kennis die arif (gnostisch) wordt genoemd en geloven in "cognitieve (= kennis-) vermogens die verder gaan dan het intellect" (25).

Omdat de meeste soefi's de religieuze beleving belangrijker vinden dan doctrine, kan een gesprek tussen christenen en soefi's zinnig zijn. Voor hen wordt de geloofszekerheid meer gevonden in ervaring dan in de islamitische doctrine. Oprechte soefi's verlangen naar geestelijke waarheid, en een dergelijke dialoog zou hen



Voor zo'n dialoog is het heel belangrijk om zelf overtuigd te zijn van de waarheid van het evangelie en vol te zijn van de Heilige Geest. De gesprekspartner ervaart het direct als het voor de ander geen beleefde en ervaren waarheid, maar slechts een aangeleerd iets is. Onze belijdenis aangaande God moet in overeenstemming zijn met Wie Hij ook werkelijk is. Ook al kan men eerlijk goede argumenten voor het christelijk geloof naar voren brengen, het is belangrijk te beseffen dat alleen de Heilige Geest kan overtuigen van waarheid. Zie ook 'Christelijke apologetiek' (8). Christenen en moslims die met elkaar in gesprek willen, moeten bereid zijn te proberen naast de ander te gaan staan. Is deze bereidheid er niet, dan weet men niet hoe men bij de ander overkomt en is men ook niet goed in staat de vragen van de ander goed te interpreteren (13).

in een meer christelijke richting kunnen leiden.

Opgemerkt kan worden dat het soefisme een concept kent dat lijkt op de 'wedergeboorte' in het christendom. Sommige soefi's verwijzen naar het gesprek van Jezus met Nicodemus (in Joh. 3:3) en het 'tweemaal geboren' -concept in hun zoektocht naar geestelijke waarheid (5). Wanneer ze 'de weg van het soefisme' (tasawwuf) volgen, sterft de nieuwe ingewijde 'aan zichzelf' (fana, of zelfverloochening) om voor God te leven (25). Volgens de orientalist A.J. Arberry, stelt het nieuwe leven in God (baqa, bestaan) de soefi in staat te worden "geperfectioneerd, getransformeerd en vereeuwigd door God en in God" (2). Ook al lijkt een en ander op bijbelse begrippen, als Jezus Christus niet wordt gezien als het Lam van God dat de zonde der wereld wegneemt (Joh. 1:29), is er toch een wezenlijk verschil (9,27).

Daarom moeten christenen de soefi's uitdagen om zich tot de ware Jezus Christus te wenden, want "wanneer iemand zich tot de Heer wendt, wordt de sluier weggenomen". Door de genade van God in Christus wordt de sluier verwijderd, waardoor het individu als in een spiegel de heerlijkheid van de Heer kan aanschouwen, de Heilige Geest kan ontvangen, en kan worden getransformeerd naar Gods beeld (2 Kor. 3:16-18). Veel soefi's hebben meer respect voor Jezus dan andere moslims hebben (2). Dit is belangrijk omdat veel moslims die christen worden dit doen vanwege de verheven beschrijvingen van Jezus in de Koran (21).

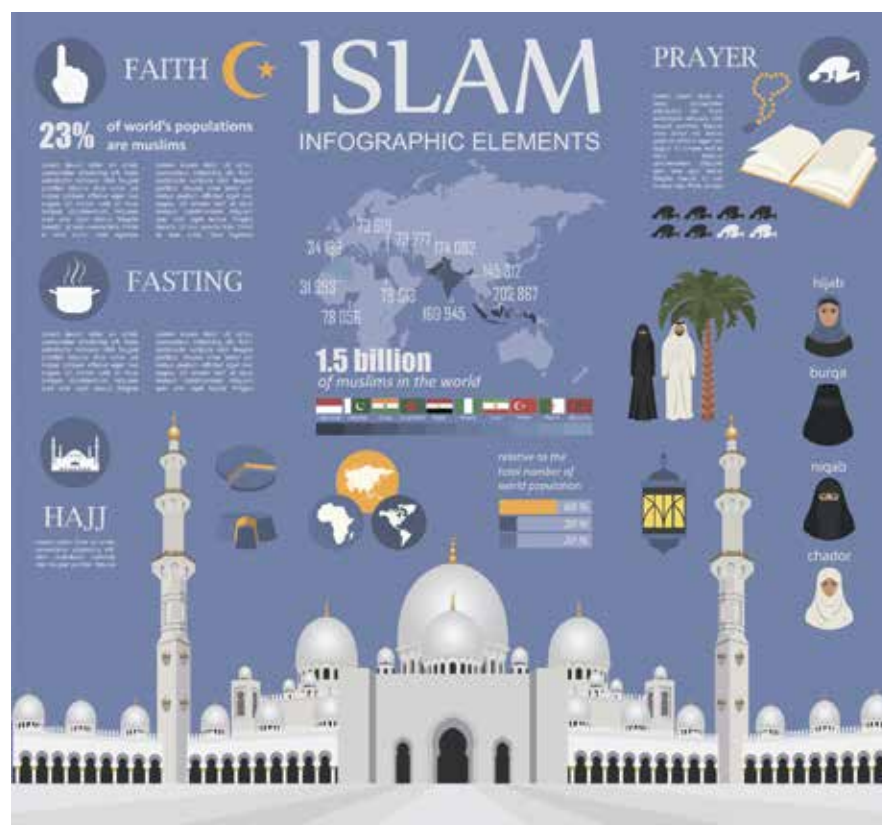
8. Evangelisatiegesprek

Een bepaald type dialoog is een gesprek waarbij er een mogelijkheid bestaat de ander te overtuigen van de waarheid van de bijbelse boodschap. Men kan dat uiteraard nooit opdringen. Alleen als er van de kant

van de moslim vragen of twijfels zijn over het eigen geloof en men meer wil weten van het christelijk geloof, is een gesprek, een dialoog, zinvol.

Van belang is dat we de moslims liefhebben, oprechte belangstelling en bewogenheid hebben met hun leven en met respect voor hun menselijke waardigheid, en een naaste voor hen te zijn zoals Christus Zelf ons dat heeft voorgeleefd en hen de bevrijdende waarheid vertellen. En dat terwijl we goed moeten beseffen dat de islam, ondanks bepaalde waarheidselementen, in de kern een misleiding is omdat Jezus Christus niet wordt gezien als de weg en de waarheid en het leven, de Enige door Wie een mens met God kan worden verzoend.

Nog wel een waarschuwing voor debat-bijeenkomsten waarbij een moslim en een christen in het bijzijn van diverse toehoorders een debat over hun geloof voeren en waarbij het eigenlijk alleen maar gaat om het eigen gelijk, en om het ongelijk van de ander aan te tonen. Als een moslim niet bereid is om serieus na te denken over en zelfs te twijfelen aan zijn eigen geloof, is een dergelijk debat zinloos. De moslim doet dan vaak niets anders dan op aanvallende wijze de christen met allerlei vragen te belagen en uit te dagen. Maar toch blijken door het debat diverse toehoorders aan het denken te zijn gezet en zijn sommigen zelfs overtuigd van de waarheid van de Bijbel.





9. Enkele praktische punten

A. Punten ter waarschuwing:

- Niet negatief spreken over Mohammed. (Dat wil niet zeggen dat je later in het gesprek niet zou kunnen wijzen op bijv. het geweld dat Mohamed heeft gebruikt (26))
- Bekritiseer de Koran niet. Dat geeft alleen maar boosheid en leidt tot een fanatieke en verdedigende houding van de ander. Beter is om vragen te stellen. Laat de ander zelf maar ontdekken, dat de Koran niet Gods waarheid is.
- Laat u niet voor de gek houden als de ander beweert van alles te weten over het christendom, en waarom dat niet goed zou zijn. Er zijn bij moslims helaas heel veel misverstanden over het christelijk geloof en over de Bijbel (bijvoorbeeld dat deze vervalst zou zijn; meestal weet men niet te noemen welke teksten vervalst zijn, en welke delen in de Bijbel wel kloppen).
- Laat u niet misleiden door het schijnbare geloof in Jezus en de Bijbel. Het geloof van de moslim is gebaseerd op de inhoud van begrippen uit de Koran en niet uit de Bijbel (Isa is niet precies Jezus).
- Laat u niet wijsmaken dat de ander - teneinde zijn of haar gebrek aan kennis te camoufleren - alles over het christelijk geloof zou weten.
- Ga niet direct beginnen over Jezus als de Zoon van God, want dat kan al snel het einde van het gesprek betekenen. Men heeft een verkeerd beeld van de verwekking van Jezus en van het begrip 'Zoon'. Zie het artikel Jezus in de

islam in dit Magazine (27).

- Ga niet discussiëren en lok geen conflicten uit.
- Debatteer niet om de ander te overtuigen van uw gelijk, dus puur om gelijk te willen hebben.
- Laat u niet boos maken maar blijf rustig als de ander heftig reageert of onmiskenbare onjuistheden naar voren brengt.

B. Wat van belang is om te doen:

- Benader de moslim altijd vanuit een gezindheid van liefde, bewogenheid en van nederigheid, ook al zou de ander dat niet doen. Liefde is immers het allersterkste wapen van het Koninkrijk van God.
- Bid om leiding van de Heilige Geest bij een gesprek.
- Probeer zoveel mogelijk een discussie te vermijden. Het doel is niet een discussie te winnen, maar een mens. Drijf niet iemand in een hoek, waardoor iemand gezichtsverlies (de eer verliezen) zou moeten lijden. Veel moslims weigeren dan toe te geven.
- Als er tegenwerpingen zijn, vraag dan op grond van welke argumenten men die tegenwerpingen heeft en zet de ander aan het denken.
- Leg bijbelse termen zoals bijv. zonde, gebed, zoonschap Gods (wat betekent het een zoon of dochter van God te zijn) zo eenvoudig mogelijk uit.
- Benadruk het unieke van Jezus Christus, Zijn wonderbare geboorte (vleeswording - 1 Joh. 4:2), Zijn zondeloos leven, Zijn unieke namen (de Koran noemt Jezus "het Woord van God"!); Zijn sterf aan het kruis, Zijn opstanding

- uit de dood, Zijn wederkomst.
- Moedig de moslim aan om de Bijbel, met name de evangeliën, te gaan lezen. Als ze eenmaal de Bijbel beginnen te lezen, dan is er al een zeker vertrouwen dat de tekst authentiek is (6).
- Maak duidelijk, dat het gaat om een persoonlijke relatie met Jezus en met God. Vertel van uw eigen relatie met Jezus, en dat u zelf vrede hebt gevonden. Uw eigen leven overtuigt vaak meer dan argumenten.
- Luister goed naar de gedachtegang van de ander om hem/haar beter te kunnen begrijpen.
- Persoonlijke vragen aan een moslim moet u niet in het bijzijn van anderen stellen. Een moslim is erg gesteld op zijn eer.
- Belangrijk is het opbouwen van een vriendschapsrelatie, waarbinnen vertrouwen ontstaat.
- Bedenk dat moslims doorgaans heel weinig af weten van de Koran (bijv. dat de Koran vele tegenstrijdige aanwijzingen bevat over de houding van moslims ten opzichte van joden en christenen (12), maar alleen weten wat door imams en familie is doorgegeven. Vaak is er sprake van vermenging met heidense overleveringen (volksislam).
- Persoonlijk getuigenis van wat Jezus in uw leven heeft gedaan en het geloof in Hem voor u betekent. Hoe belangrijk inhoudelijke argumenten op zich ook zijn, uiteindelijk gaat het om het bereiken van het hart van de ander.
- Het eerlijk aangeven dat de islam een gevaarlijke (antichristelijke) beweging is, kan soms goed werken. Dus zeggen dat niet wij dat vinden, maar dat de Bijbel dat zegt. En erop wijzen dat als je niet gelooft dat Jezus gekruisigd zou zijn, de consequentie is dat niemand voor de vergeving van je zonden opkomt (6).

Soms kan een moslim al heel snel tot geloof komen, mede door dromen (20), soms kan het jaren duren voordat een moslim los komt van zijn geloof en Jezus als Verlosser aanvaardt. Dat kan mede te maken hebben met de mate waarin iemand in de islam geschoold was. Een indrukwekkend voorbeeld is beschreven in het boek *Ik zocht Allah en vond Jezus van Nabeel Qureshi* (23).

10. Conclusie

Christendom en islam: is een productieve dialoog mogelijk? Niemand kan spreken



voor het hele christendom of de gehele islam, dus een formele dialoog is niet mogelijk. Niettemin is een informele dialoog tussen mensen op informeel niveau mogelijk. Het is beter om met elkaar te praten en zo contact te hebben dan elkaar te bestrijden en te haten. Het doel zou moeten zijn om een beter inzicht te geven in de posities van elke religie, om kwesties van gemeenschappelijk belang te ontdekken en gebieden te verkennen waar moslims het christendom kunnen begrijpen. Een dialoog is van belang voor ethische oriëntatie, voor het wegnemen van spanningen in de samenleving, voor een helder zicht op tolerantie en vrijheid van meningsuiting (22). Een dialoog om een moslim te overtuigen van de waarheid van het evangelie kan het best een persoonlijk gesprek zijn.

Robin Dale Hadaway (ThD, DMin)

Hij diende in totaal achttien jaar als kerkplanter in Soedan, Tanzania, Kenia en Brazilië. Sinds 2003 is hij 'zendings'-professor aan het Midwestern Baptist Theological Seminary in Kansas City, Missouri. Zijn artikel *Islam and christianity: is a productive dialogue possible?* verscheen voor het eerst in het *Christian Research Journal*, deel 40, nummer 01 (2017).

Vertaling en bewerking/aanvulling: Piet Guijt, augustus 2018



Literatuur:

1. Ahmadiyya (geloofsgemeenschap). Wikipedia, [https://nl.wikipedia.org/wiki/Ahmadiyya_\(geloofsgemeenschap\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Ahmadiyya_(geloofsgemeenschap))
2. A.J. Arberry, *Sufism: An Account of the Mystics of Islam* (London: Allen and Unwin, 1950), 58
3. David B. Barrett, George T. Kurian en Todd Johnson, eds., *World Christian Encyclopedia*, 2nd ed. (Oxford: Oxford University Press, 2002), 1:16, tabel 1-5
4. Rick Brown, in "A Humble Appeal to C5 / Insider Movement Muslim Ministry Advocates to Consider Ten Questions", Gary Corwin, *International Journal of Frontier Missiology* 24, 1 (Lente 2007): 9
5. William C. Chittick, *Sufism: A Short Introduction* (Oxford: One World Publications, 2000), 3
6. Willem van der Deijl, *Rationele argumenten om het hart van moslims te bereiken*. Interview met Elbert Pogolian. *Oriëntatie, Evangelie & Moslims*, december 2017. Zie ook de website REAL TALK Apologetiek, <https://www.realtalk.nl/artikelen/>. Bijvoorbeeld *Allah de Misleider?*, <https://www.realtalk.nl/artikelen/allah-de-misleider/>. En ook <https://www.answering-islam.org/Dutch/>
7. Mark Durie, e-mail bericht naar Robin Hadaway, 26 oktober 2016
8. Piet Guijt, *Christelijke apologetiek (kopje 'Moslims')*. *Promise Magazine*, oktober 2006
9. Piet Guijt, *De schone schijn in het universeel soefisme*. In *Promise Magazine*, juli 2015; <https://stichting-promise.nl/eigentijds-occultisme/de-schone-schijn-van-het-universeel-soefisme.htm>
10. *Hoop om te delen met passie en respect*. *Evangelie & Moslims*. 2013
11. IsaRuhAllah. Bron: www.IsaRuhAllah.nl
12. Erwin Jans, *De grenzen van de interreligieuze dialoog*. Eutopia Institute of Ideas, 2012. Bron: <http://www.eutopiainstitute.org/2012/07/de-grenzen-van-de-interreligieuze-dialoog/>
13. *Het Kruispunt, Hoe willen wij in gesprek met moslims?* Bron: <http://www.hetkruis.org/in-gesprek-met-moslims/>
14. Rebecca Lewis, "Insider-bewegingen: behoud van identiteit en behoud van gemeenschap", in *Perspectives on the World Christian Movement*, 4th ed., Ed. RC Winter en SC Hawthorne (Pasadena, CA: William Carey Library, 2009), 673
15. Paul Marshall, Roberta Green and Lela Gilbert, *Islam at the Crossroads* (Grand Rapids: Baker Books, 2002), 27
16. Elliott Miller, *Soefi's: de mystieke moslims*. In *Promise Magazine*, juli 2015; <https://stichting-promise.nl/meditatie-en-occultisme/soefi-s-de-mystieke-moslims.htm>
17. *Monoloog, Literaire apparaten*, <http://literarydevices.net/monologue/>
18. Eric Ottenheijm, *Heeft de interreligieuze dialoog nog toekomst?* Conferentie 'Ontmoeting of isolement', 10 februari 2015. Bron: <https://www.nieuwwij.nl/themas/heeft-de-interreligieuze-dialoog-nog-toekomst/>
19. Over ons. Ahmadiyya. Lahore Ahmadiyya beweging. <http://www.aaiia.nl/about/over-ons/>
20. Willem Jan Pijnacker Hordijk. *Dromende moslims. Wakker liggen van dromen*. In *Promise Magazine*, oktober 2017
21. Peter Pikkert, *Protestantse missionarissen naar het Midden-Oosten: Ambassadeurs van Christus of Cultuur?* (Hamilton, Ontario: WEC-Canada, 2008), 187
22. Marcel Poorthuis, *Dialoog tussen de religies: Toekomst of verleden tijd? Over het belang van de dialoog voor theologie en samenleving*. Inaugurele rede aan Universiteit van Tilburg, 6 april 2011. Bron: <https://marcelpoorthuis.files.wordpress.com/2015/06/oratie-marcel-poorthuis.pdf>
23. Nabeel Qureshi, *Ik zocht Allah en vond Jezus. Een aangrijpend levensverhaal*. Uitgeverij Kok, Utrecht, 2016
24. Koen Raadt, *Twee gezichten, één islam*. Johannes Multimedia Doorn, 2007
25. Ruthven, *Islam in the World*
26. David Wood, *Jezus of Mohammed?* *Promise Magazine*, april 2017
27. David Wood, *Jezus in de islam, elders in dit Promise Magazine*

Christendom-Islam

Beknopte vergelijkingen



1. Wie is Jezus Christus?

Historisch: leefde als mens vanaf + 4 voor Chr., geboren in Bethlehem en de kruisdood gestorven op Golgotha vlak buiten Jeruzalem in + 29 na Chr., begraven, opgestaan, Zijn graf is leeg. Rond 50 of 60 na Chr. was Zijn eerste biografie, het Marcusevangelie, al geschreven. Buiten-bijbelse bronnen als Josephus en Tacitus getuigen van het leven van deze Jezus.

Christendom:	Bijbel	Islam:	Koran, soera
<p>De Zoon van God, zoon van de mensen Jezus werd mens met een lichaam van vlees en bloed.</p> <p>Mens en God zelf. (Het woord 'zoon' heeft een relationele betekenis, dus niet te vergelijken met 'zoon geboren uit geslachtsgemeenschap') De Joden begrepen Jezus heel goed dat Hij beweerde God te zijn, en om die bewering (inderdaad godslasterlijk als het niet waar is) kreeg Jezus de doodstraf. Hij verrichtte wonderen, is eeuwig en almachtig.</p>	<p>Fil.2:6, 7, 1Joh.4:2</p> <p>1Joh.2:22-24</p> <p>Mat.26:63-66</p> <p>Joh.8:59 Hebr.13:8 Hand.3:22-26, 7:37</p>	<p>Jezus wordt 93 x !in de koran (vaak met de naam Isa) genoemd, maar blijkt toch niet precies dezelfde persoon uit de Bijbel te zijn: Isa, zoon van de maagd Mariam (= Maria)</p>	<p>4:171</p> <p>2:87, 3:45,46,49, 19:19-21</p> <p>5:73, 112:1-4</p>
<p>Meer dan een profeet.</p> <p>2e persoon van de drie-eenheid. God is geest.</p> <p>Jezus was en bleef God, werd mens. Schepper.</p> <p>Bleef ongehuwd.</p> <p>Messias = Christus = Gezalfde Zondeloos.</p> <p>Verlosser van zonden. Offerde Zichzelf plaatsvervangend op, stierf aan het kruis, zoals voorgezegd in het OT. Zijn graf is leeg.</p> <p>Hij is na Zijn dood vaak levend gezien. Vergoldt kwaad met goed.</p> <p>Roofde niet, maar deelde uit.</p> <p>Zegende wie Hem vervloekten.</p> <p>Doodde niet, maar wekte doden op.</p> <p>Was een voorbeeld van geweldloosheid en riep daartoe op.</p> <p>Kwam niet om gediend te worden, maar om te dienen.</p> <p>Zei van zichzelf: 'Ik <i>ben</i> de weg (tot de Vader - onbekend in de Islam), de waarheid en het leven.' Hij stelt zichzelf dus tot het exclusieve criterium. Door Jezus is een persoonlijke relatie met God mogelijk. Deze God mogen we Vader noemen en dus zijn kinderen zijn.</p> <p>Hij belooft terug te komen.</p> <p>Waard om aanbeden te worden.</p> <p>Heeft veel namen en titels (pretenties): Ik Ben ... Redder, Verlosser, Goede Herder, Koning der koningen, Liefde, enz. enz.</p> <p>Jezus heeft alle voorgaande profeten gestuurd van OT.</p>	<p>Mat. 4:23, 24, 8:1-17, 9:18-26</p> <p>Joh.4:24</p> <p>Col.1:15-17</p> <p>Hebr.4:15, 1Pet.2:22</p> <p>Marc. 15:44, Joh. 19:33-35 1Kor.15:3, 4 1Pet.2:23</p> <p>Luc.23:34 Luc.7:11-17, Joh.11</p> <p>Mat.26:52</p> <p>Fil.2:7</p> <p>Joh.14:6</p> <p>112 x in Joh. ! Mat.16:27, Hand.1:11</p> <p>Ex.3:14 Joh.10:11</p> <p>Mat.25:31 1Joh.4:8, 16</p> <p>Mat.23:37</p>	<p>EEN grote profeet</p> <p>Masih (Messias) hoog gewaardeerd, maar meer niet.</p> <p>Er is geen drie-eenheid.</p> <p>Jezus / Isa is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rein, zonder zonde, adem van God. • Het Woord van God • Schepsel, geen schepper • Wel wonderdoener <ul style="list-style-type: none"> • Gesterkt met de geest der heiligheid • niet God • voorloper van de grote profeet Mohammed. • (Toekomstige) Messias <ul style="list-style-type: none"> • niet de eniggeboren zoon van God de Vader • niet Heer (Kurios) • wel gekruisigd, maar niet aan het kruis gestorven. Op het laatste moment was er een persoons-verwisseling (in Jezus' plaats kwam: Judas of Simon van Cyrene) • niet de verlosser door zijn dood • dus niet begraven • dus ook niet opgestaan uit de doden • God heeft Hem tot zich verhoogd. [<i>Is Jezus dus toch onsterfelijk, ja goddelijk?</i>] • niet zittend aan de rechterhand van de Vader • niet de oordelende rechter • wèl degene die doden kon opwekken • wèl opgevaren naar de hemel en zal terugkomen, maar dan als Moslim, die de kelen van Joden en christenen zal doorsnijden. 	<p>3:49</p> <p>4:171, 5:110 (uit apocrief christelijke legende) + Hadith</p> <p>5:110, 2:87, 253</p> <p>3:45</p> <p>4:171, 19:35</p> <p>2:116, 19:35</p> <p>\4:157</p> <p>Itt 3:55, 19:33 !</p> <p>4:158, 3:55</p>

Conclusie: Jezus is de Zoon van God, maar niet de zoon van Allah.

2. Wie is Mohammed?

In 570 te Mekka geboren en in 632 na Chr. begraven in Medina.

De eerste biografie werd 125 jaar na zijn dood opgetekend op basis van mondelinge overleveringen.

Christendom:	Bijbel	Islam:	Koran, soera
<p>Een zoeker die waarschijnlijk bovenna-tuurlijke ervaringen heeft gehad. Een onverloste zondaar. Heeft het evangelie / de Bijbel niet in zijn taal (Arabisch) kunnen lezen, (was analfabeet?!), noch goed begrepen. Was polygaam (had 12 vrouwen). Kreeg epilepsie-aanvallen? Een dwaalleraar. Een valse profeet. Mohammed was niet alleen een grote misleider, hij werd zelf misleid, zoals hij zelf dacht, door een djin (boze geest). Gods verlossings-plan, voorzeggd door de profeten, is door Jezus volbracht. Mo-hammed kon daar niets aan toevoegen.</p> <p>Er is geen laatste profeet, maar wel vele profeten in de laatste dagen.</p> <p>Wie is de leugenaar anders dan hij die loochent dat Jezus de Christus is? Dat is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent.</p> <p>Immers, de Joden vragen om een teken en de Grieken zoeken wijsheid; 23 wij echter prediken Christus, de Gekruisigde Galaten 1:8 Maar zelfs als wij, of een engel uit de hemel, u een evangelie zouden verkondigen, anders dan wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.</p>	<p>1Joh.4:1-3, 6 2Kor.11:14</p> <p>Hand.2:17,18</p> <p>1 Joh. 2:22</p> <p>1 Kor.1:22</p>	<p>Mohammed is slechts 4 x (en 1x als Achmed) in de koran genoemd. Mohammed dacht eerst dat hij bezeten was of een ontmoeting met een djin (boze geest) had gehad. Later wordt hij de laatste en grootste profeet, boodschapper van God. Hij deed echter geen voorspellingen. Met hem is de profetie afgesloten. Verklaarde zelf geen wonderen te verrichten, kon geen doden opwekken. Had een harem van minstens negen vrouwen (afgezien van slavinnen als bijvrouwen), huwde een zesjarig meisje, sliep met haar toen ze negen was. Zijn lievelingsvrouw was Ayesha. Legaliseerde het genothuwelijk (prostitutie). Was eerst slachtoffer van geweld, later zelf geweldpleger. Liet zijn tegenstanders vermoorden (o.a. 700 Joden), ondernam rooftochten en was legeraanvoerder. Beloofde zijn strijders het paradijs als zij sneuvelen. Gaf de verslagenen de keus: moslim worden of de dood. Afvalligen (bijv. iemand die islamiet was en christen werd) moesten gedood worden. Was staatsman die verdragen verbrak (pleegde woordbreuk). Had altijd gelijk want hij sprak namens God. Kreeg openbaringen van God die zijn handelingen sanctioneerden. Paste de wet altijd aan zijn eigen verlangens aan. Was geestelijk leider, politiek staatsman, rechter, militair gezagsvoeder en absoluut heerser. Gaf toe zelf gezondigd te hebben. Stierf na uitputting? Was niet god (er is immers maar één god: Allah), werd later schijnbaar wel vergoddelijkt. Is de laatste profeet van God. Zijn gezicht mag nooit worden afgebeeld. Belediging van de profeet wordt zwaar bestraft.</p>	<p>zie hadith</p> <p>33:36-38</p> <p>Ibn Ishaq</p> <p>33:40</p>

3. Wat te doen om Moslim te worden?

Islam:

Je bent moslim als je ouders dat zijn.

De mannelijke baby van islamitische ouders moet worden besneden.

Om vanuit (g)een andere religie Islamiet te worden: Zeg vrijwillig (maar dat kan ook gedwongen) de **geloofsbelijdenis** op (**shaha-da**: 'Er is geen god dan Allah en Mohammed is zijn profeet'), waarbij een imam en twee getuigen aanwezig zijn.

Leef verder volgens de Koran.

Als een christen moslim wordt, wordt dit door christenen betreurd.



4. Wat te doen om christen te worden? Christendom:

Je bent niet automatisch christen als je ouders dat wel zijn. Het vraagt een bewuste, persoonlijke keuze of bekering (= omkeren, niet langer met de rug naar God toe) om niet langer voor jezelf te leven, maar de Here Jezus te dienen. Erkennen dat Jezus voor jouw zonden aan het gruwelijke kruis stierf. Een *christen* is een volgeling, leerling (discipel) van *Christus*.

Hoe? Nogal eenvoudig: *vertrouwen op* = *geloven in* de Here Jezus als je Redder en je wordt christen / behouden (Hand.2:21, 4:12, 16:31).

NB Allerlei op zich goede werken (bijv. houden aan de tien geboden, doop, kerkbezoek, Bijbel lezen, bidden, geld geven, goed leven, enz.) zijn *geen voorwaarden* om christen te worden, maar een *gevolg* van de eerste stap. Niet om iets te *verdienen*, maar uit *gehoorzaamheid* en *dankbaarheid* volgen goede werken. Hier is dus geen sprake van **zelfverlossing**, je hoeft, kunt, en mag het niet verdienen door iets te **DOEN**, de Here Jezus heeft het **GEDAAN!** Zie verder hieronder bij 5 ↓.

Als een moslim christen wordt, kan dit zijn / haar leven kosten, want afval van je geloof kan je letterlijk je kop kosten. soera 47:4, 9:29, 34:5, 8:13 volgens de Hadith (overlevering van Ikrima) en sjaria (islamitische wetgeving), denk aan eerwraak, onthoofdingen van drie christen-meisjes in Indonesië (31 okt. 2005), Hirs Ali die met de dood is bedreigd, Fatwa, uitgesproken over Salman Rushdie, auteur van de *Duivelsverzen*, enz.. Hoewel soera 2:256 zegt dat er *geen dwang in de godsdienst* is, komt dit toch extreem vaak voor, vooral waar de sharia (islamitische wetgeving) is ingevoerd.

5. Wat te doen om de hemel / het paradijs te bereiken?

<u>Christendom:</u>	<u>Bijbel</u>	<u>Islam:</u>	<u>Koran, soera</u>
<p>Zie 4 ↑. <i>Niemand</i> kan Gods veel(alles!)eisende wetten volbrengen. Iedereen schiet veel of weinig te kort, behalve Jezus Christus.</p> <p>Slechts <i>geloven in</i> = <i>vertrouwen</i> op het in onze plaats lijden en sterven van Jezus Christus aan het kruis voor onze zonden, is voldoende.</p> <p>Eeuwig leven is niet te verdienen, want het is gratis (= genade). Jezus betaalde dus voor ons met Zijn leven. Hij stierf opdat wij zouden leven.</p> <p>Christendom is de unieke godsdienst zonder zelfverlossing. Wat te doen? NIETS! Het gaat niet om het DOEN, maar om het GEDAAN (volbracht, <i>BETAALD</i>) door Jezus, en dat geloven. Dus: <i>relax!</i></p> <p>Hij wil niet dat sommigen verloren gaan.</p> <p>Jezus geeft Zijn volgelingen zekerheid van hun eindbestemming.</p> <p>Christenen worden uiteindelijk wel beoordeeld, maar niet veroordeeld.</p> <p>De hemel is geen luxe voortzetting van ons aardse leven.</p> <p>Dus geloof en vertrouw in Jezus de enige weg naar eeuwige leven, verander je leven naar Zijn wil en blijf in die verandering.</p>	<p>Rom.3:23, 5:12, 18,19, 1Kor.12:21,22</p> <p>Hand.16: 31</p> <p>Joh.3:16, 1Joh.4:9, 10, 19, Rom. 5:8-10</p> <p>Hebr.10:12-14</p> <p>Ef.2:4-7</p> <p>Joh.19:30</p> <p>2Pet.3:9</p> <p>2Kor.5:10</p> <p>1Kor.3:15</p> <p>Mat.22:30</p> <p>Joh.15:1-17</p>	<p>Of iemand in de hel komt of in de hemel wordt vastgesteld op de <i>Dag des Oordeels</i>. Meteen na de begrafenis wordt door een engel aan de gestorvenen gevraagd wat de geloofsbelijdenis is. Wie dan niet meteen zegt '<i>Er is geen god behalve Allah en Mohammed is zijn profeet</i>', wordt verbannen naar 'een nauwe en verstikkende plek'.</p> <p>Geloof in Allah en in zijn profeet Mohammed en DOE wat God verlangt en als God dat wil zal Hij u aanvaarden.</p> <p>Simpelweg onderwerp je (Islam betekent immers onderwerping!), houdt de wetten, verricht je verplichtingen (5 zuilen). Ieder mens kan het goede doen. (optimistisch mensbeeld dus)</p> <p>Paradijs is voor hen die zich onthouden van grote daden van zonde en van zedeloosheden. (= compromis heiligheid van God en zondigheid van de mens!)</p> <p>De goede en slechte daden van het individu worden op een weegschaal (balans) gewogen. Goede daden wegen 10 x meer dan slechte. ('creatieve boekhouding') Compensatie, afkopen is dus mogelijk.</p> <p>Uitstel van het oordeel opdat ongelovigen zullen toenemen in zonde. Vrouwen krijgen een zwaardere straf.</p> <p>Terwijl alcohol en hoerij nu voor moslims verboden zijn, zijn deze (hoeri's, helse maagden) in het zinnelijke paradijs ruim voorhanden.</p> <p>Je kunt geen zekerheid of garantie krijgen van je eindbestemming, tenzij je een martelaar was.</p> <p>Bedevaart naar Mekka geeft ook garantie op de hemel. Maar zondig daarna niet weer.</p> <p>Verder hoop je maar op het beste. Je kunt niet op liefde rekenen van Allah als je de fout in gaat.</p> <p>Als je fout urineert (je leest het goed) dan ga je naar de hel.</p>	<p>2:268- 271</p> <p>Itt 16:4, 61, 7:179, 11:119, 32:13</p> <p>6:160</p> <p>4:31</p> <p>3:145, 157,158, 169-172, 195</p> <p>48:14</p> <p>3:176, 178</p> <p>hadith</p> <p>Sunan ibn Ma-jah 347</p>



6. Positie ten aanzien van Israël

Christendom:	Bijbel	Islam:	Koran, soera
God heeft Jacob = Israël uitverkoren. Er bestaat geen vervloeking van dit volk. Het heil is uit en voor de Joden.	Num. 22-24	Joden zijn apen en vervloekt. Jeruzalem (Al Quds wat 'het heiligdom' betekent) staat nergens in de koran. Wel een zinspeling in soera 17:1.	2:65, 5:60, 78, 7:166, 8:55-59, 64, 78, 82
De gene die Israel vervloekt, zal vervloekt zijn, degene die het zegent zal gezegend zijn.	Joh.4:22, Rom.9-11	Israël heeft recht op het Beloofde Land!	5:20, 21
God brandt van liefde voor Sion; met vurige liefde neemt Hij het op voor Jeruzalem.	Gen.12:3 Zach.8:1	Laatste woorden van Mohammed voordat hij sterft "Moge Allah de Joden en Christenen vervloeken..."	Sahih al Bukhari 427
Laatste woorden van Jezus: 'Vader vergeef hun want ze weten niet wat ze doen.'	Luk.23:34		

OF Er is geen God dan Jahweh en Jezus is Zijn zoon.	OF Er is geen God dan Allah en Mohammed is zijn profet.
--	--

Drs. W.J. PijnackerHordijk (aug. 2018)

Vaccineren leve levensreddend?

Inhoud:

1. Inleiding
2. Ontdekking
3. Nut van vaccineren
4. Bezwaren tegen vaccinatie
5. Eigen verantwoordelijkheid
6. Voorstanders van vaccinatie
7. Afwegingen

1. Inleiding

In een aantal Europese landen zijn momenteel uitbraken van mazelen, met name in Roemenië, Italië of Frankrijk. Momenteel is er veel discussie over het al dan niet vaccineren. Allerlei enge infectieziekten, zoals bof, difterie, mazelen, hepatitis B, kinkhoest, baarmoederhalskanker, Hib, meningokokkenziekte, pneumokokkenziekte, polio, rodehond, tetanus, vogelpest, AIDS, ebola, BSE, en Q koorts waren als een bedreigend spook rond. Omdat de vaccinatiegraad in Nederland blijft dalen, slaat men alarm. Mazelen blijken te heersen in landen waar de vaccinatiegraad beneden de door de Wereldgezondheidsorganisatie gewenste 95 procent van alle kinderen is gedaald. Tussen 1 mei 2017 en 30 april 2018 stierven in Europa 21 van de 13.475 mazelenpatiënten die in de EU zijn geregistreerd¹. In Barneveld blijkt dat slechts 70 procent van de kinderen is ingeënt tegen ziekten als kinkhoest, mazelen, bof en rodehond, terwijl dat percentage landelijk op 90 procent ligt. De zeer besmettelijke kinkhoest, die voor baby's erg gevaarlijk is, is in mei en juni 2018 in Barneveld verviervoudigd.² Op de Nederlandse Biblebelt zijn veel tegenstanders voor vaccinatie te vinden. Ouders blijken vaak traditiegetrouw en kritiekloos hun eigen ouders te volgen in het wel of niet inenten, maar zij zullen hun kinderen geargumenterd moeten kunnen uitleggen waarom zij tot een bepaalde keuze zijn gekomen. Dit artikel wil helpen om een genuanceerde afweging te maken. Antroposofen en kritische prikkers hebben al vaak tegen vaccinatie gekozen. Hoewel medische aspecten worden belicht, gaat het hier vooral om de christelijk-ethische afwegingen.

2. Ontdekking

De ontdekker van het principe van vaccineren (van het Latijnse woord vacca dat koe betekent) was de Britse arts Edward Jenner. Het was hem in 1796 opgevallen dat melkmeisjes die besmet waren geweest met koepokken (vaccinia) aan de handen, door het melken geen pokken kregen. Door experimenteren ontdekte hij dat ook een opzettelijke besmetting met koepokken mensen bescherming gaf tegen de mensenpokken.

Later ontdekte Louis Pasteur (1822-1895) vaccinaties tegen cholera, miltvuur en hondsdolheid. Hij formuleerde de gedachte dat men met een verzwakte smetstof soms milde infecties kan veroorzaken, waardoor bescherming optreedt tegen besmetting met de echte, ernstigere, 'virulente' ziekteverwekker.³

Sinds 1957 heeft de Nederlandse overheid het Rijksvaccinatieprogramma in het leven geroepen om infectieziekten terug te dringen. Deelname is niet verplicht, de keuze is aan de ouders.

Wie in Nederland ouder dan twaalf is, heeft geen toestemming van de ouder nodig om mee te doen aan het Rijksvaccinatieprogramma. De rekening is voor de Rijksoverheid.⁴

3. Nut van vaccineren

Een verplichte vaccinatie tegen ernstige ziekten zoals polio en mazelen is in principe goed te verdedigen. Door mazelen kun je een ernstige hersenontsteking krijgen en het verzwakt tijdelijk je immuunsysteem, waardoor je vatbaarder bent voor andere ernstige infectieziekten. Hoe eerder bescherming door vaccinatie hoe beter, hoewel je af kunt vragen hoeveel een baby kan verdragen.

Baby's zijn de eerste maanden beschermd door antistoffen die ze tijdens de zwangerschap van hun moeder hebben gehad, mits die moeder gevaccineerd is of de ziekte heeft doorgemaakt. Daarna volgt een periode waarin ze kwetsbaar zijn omdat de maternale antistoffen minder worden maar ze nog niet gevaccineerd zijn/kunnen worden.⁵

Humaan papillomavirus (HPV) is een virus dat veel voorkomt en vooral wordt overgedragen via seksueel contact. Er zijn ongeveer 100 typen, waarvan 15 het mogelijk dodelijke baarmoederhalskanker kunnen veroorzaken. Het HPV vaccin beschermt tegen de 2 HPV-varianten die verantwoordelijk zijn voor 70% van alle gevallen van baarmoederhalskanker.⁶ De RIVM maakt zich zorgen over de dalende vaccinatiegraad voor HPV (in twee jaar van 61 naar 46 procent). Volgens geruchten in de sociale media zouden er vermeende bijwerkingen zijn zoals chronische vermoeidheid. Er is echter geen relatie aangetoond. Indien mensen strikt monogaam leven (de beste preventie!) is de kans op een HPV-infectie minimaal. Maar ook in een monogame relatie kun je het virus oplopen. Ca. 80 procent van de Nederlanders maakt een HPV-infectie door.⁷ Het risico dat je een HPV-infectie oploopt is aanwezig, dus ook bij weinig seksuele partners, en condoomgebruik voorkomt besmetting niet. De inenting werkt ook preventief tegen andere kankersoorten van de geslachtsorganen en keel. Maar anderzijds geeft de prik schijnzekerheid omdat hij niet beschermt tegen alle varianten van HPV.

Een ander hardnekkig gerucht vinden we in het grootste moslimland ter wereld: Indonesië. Onder druk van islamitische leiders is men daar in een aantal provincies tijdelijk gestopt met het vaccineren van 32 miljoen kinderen tegen griep, mazelen en rodehond, omdat de vaccins varkensproducten zouden bevatten, waardoor deze niet halal zijn. Deze verdenking is echter totaal niet onderbouwd. In 2016 kwam een schandaal met nepvaccins aan het licht, waardoor het vertrouwen in vaccinaties al was geschaad.⁸ Hoeveel kwetsbare en kostbare kinderen worden de dupe van deze onterechte angst?

Angst voor besmetting maar ook verplichte inenting voor bijv. (studie)reizen naar het buitenland verlagen de drempel voor vaccinatie. Bovendien wil je schade aan

nsgevaarlijk of



Louis Pasteur
(1822-1895) ontdekte
vaccinaties tegen
cholera, miltvuur en
hondsdolheid

derden inperken. Ouders die afzien van vaccinatie accepteren nodeloze risico's, niet alleen voor hun eigen kind, maar ze ondermijnen ook de collectieve bescherming die cruciaal is voor kinderen die te jong zijn voor vaccinatie of mensen die door ziekte slechts beperkt profiteren van hun eigen inenting. Vaccinatie is dus een groepsinspanning; als men zijn eigen kinderen niet laat inenten, lopen anderen óók risico. Zullen veel twijfelaars pas op hun schreden terugkeren wanneer ziekten als mazelen vaker zichtbaar zijn en meer slachtoffers eisen?

4. Bezwaren tegen vaccinatie

Tot mijn verbazing blijkt de oorsprong van het vaccineren volgens 'goed gedocumenteerde artikelen' occult te zijn. Welke deze artikelen precies zijn vermeldde het

blad 'Bijbel en Onderwijs' echter niet en daarmee ontbreekt de onderbouwing van dit heftige verwijt. De vereniging 'Bijbel en Onderwijs' is spreekbuis o.a. voor een anti-vaccinatie standpunt, want vaccinatie zou autisme kunnen veroorzaken.⁹ Op sociale media blijft hardnekkig een onware bewering rondzingen dat een mazelenprik autisme kan veroorzaken. Fabels dat de vaccins voor bof, mazelen, rodehond of baarmoederhalskanker allerlei bijwerkingen zouden hebben of zelfs autisme zouden veroorzaken, zijn herhaaldelijk ontkracht door gedegen onderzoek. Volgens de RIVM is na jaren onderzoek zo'n

verband niet overtuigend aangetoond.

¹⁰ Er bestaat een wereldwijde medische consensus dat de vaccins veilig en effectief zijn. Zelfs de Nederlandse Vereniging voor Autisme steunt deze claims niet.¹¹ Maar de homeopathie heeft voor die mogelijke bijwerkingen zelfs de term 'vaccinosis' bedacht: het geheel aan klachten dat door een vaccin ontstaat. Het lijkt meer een roep uit de alternatieve hoek om de klok terug te draaien.¹² Natuurlijk moeten we kritisch blijven en dus niet alles voor zoete koek slikken. Maar je moet van goede huize komen om het gerucht 'De RIVM zou feiten falsificeren met het oog op bevolkingsreductie' te kunnen bewijzen.¹³

Maar zijn alle bezwaren onterecht? Van inenten blij je ernstig ziek te kunnen worden, zo ondervonden Chinese ouders.



Het betrof echter ondeugdelijke inentingen tegen difterie, tetanus en kinkhoest, wat bij duizenden baby's leidde tot epilepsie (het syndroom van West).¹⁴ Dat had te maken met malafide praktijken in de niet goed gecontroleerde farmaceutische industrie in China. Doen dergelijke drama's het nut van vaccineren te niet?

Vaccins bevatten giftige stoffen aluminium (en vroeger kwikverbindingen, maar die zijn nu grotendeels verboden). Bedenklijk is dat het rubella-deel van het BMR-vaccin wordt gekweekt op 'menseelijke diploïde celculturen' (cellenlijnen die afkomstig zijn uit weefsels van twee in de jaren zestig geaborteerde, gezonde foetussen).¹⁵

Principiële bezwaren tegen vaccinatie bestaan voornamelijk bij drie groepen in de bevolking: 1. Antroposofen, 2. bevindelijk gereformeerden en 3. kritische prikkers (Nederlandse Vereniging Kritisch Prikken met 6500 facebookvolgers en Stichting Vaccinvrij met 7000 facebookvolgers).

1. Antroposofen zijn er van overtuigd dat het immuunsysteem weerbaarder wordt door de kinderen de ziekte spontaan, dus zonder vaccinatie te laten krijgen. Een kind moet op 'natuurlijke wijze' weerstand opbouwen tegen besmettelijke ziekten. Volgens het RIVM bevindt de grootste groep gewetensbezwaarden in Nederland zich in antroposofische kringen. Antroposofen zijn verder van mening dat gezonde voeding voldoende bescherming geeft tegen kinderziekten zoals de mazelen en dat de kinderziekten positieve effecten hebben op de lichamelijke en mentale ontwikkeling. Bovendien speelt het geloof in reïncarnatie een rol in de beslissing om kinderen niet in te enten.¹⁶

2. Christenen zijn verdeeld over vaccinatie. Een kleinere groep gewetensbezwaarden tegen vaccinatie komt uit

de gereformeerde gezindte. Dat alleen gereformeerden uit Nederland bezwaren hebben moet te denken geven. Veel bevindelijk gereformeerden zijn vaccinatieweigeraars en beroepen zich op 'Zondag 10 van de Heidelbergse Catechismus' (verdeeld over vraag 27 en 28):

vraag 27: *Wat verstaat gij onder de voorzienigheid Gods?* De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van zijn vaderlijke hand ons toekomen.

Vraag 28: *Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door zijn voorzienigheid onderhoudt?* Dat wij in allen tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevorst hebben op onze getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

Vaccineren wordt beschouwd als verzet tegen Gods voorzienigheid: God bepaalt of de mens ziek wordt en of die daarvan herstelt, en Hij heeft daar Zijn bedoeling mee. Mag je ziekte al op voorhand voorkomen door inenting? Stel dat dankzij inenting een ziekte voor 100 procent afwezig blijft. Dan zouden we niet meer voor bewaring voor die ziekte hoeven te bidden, dat zou maar leiden tot hoogmoedige onafhankelijkheid. Maar waarom zou bidden voor bewaring belangrijker zijn dan danken voor Gods goedheid dat die ziekte ons niet meer zal treffen? Zondag 10 laat ons niet alleen bidden, maar ook danken voor gezondheid in besef

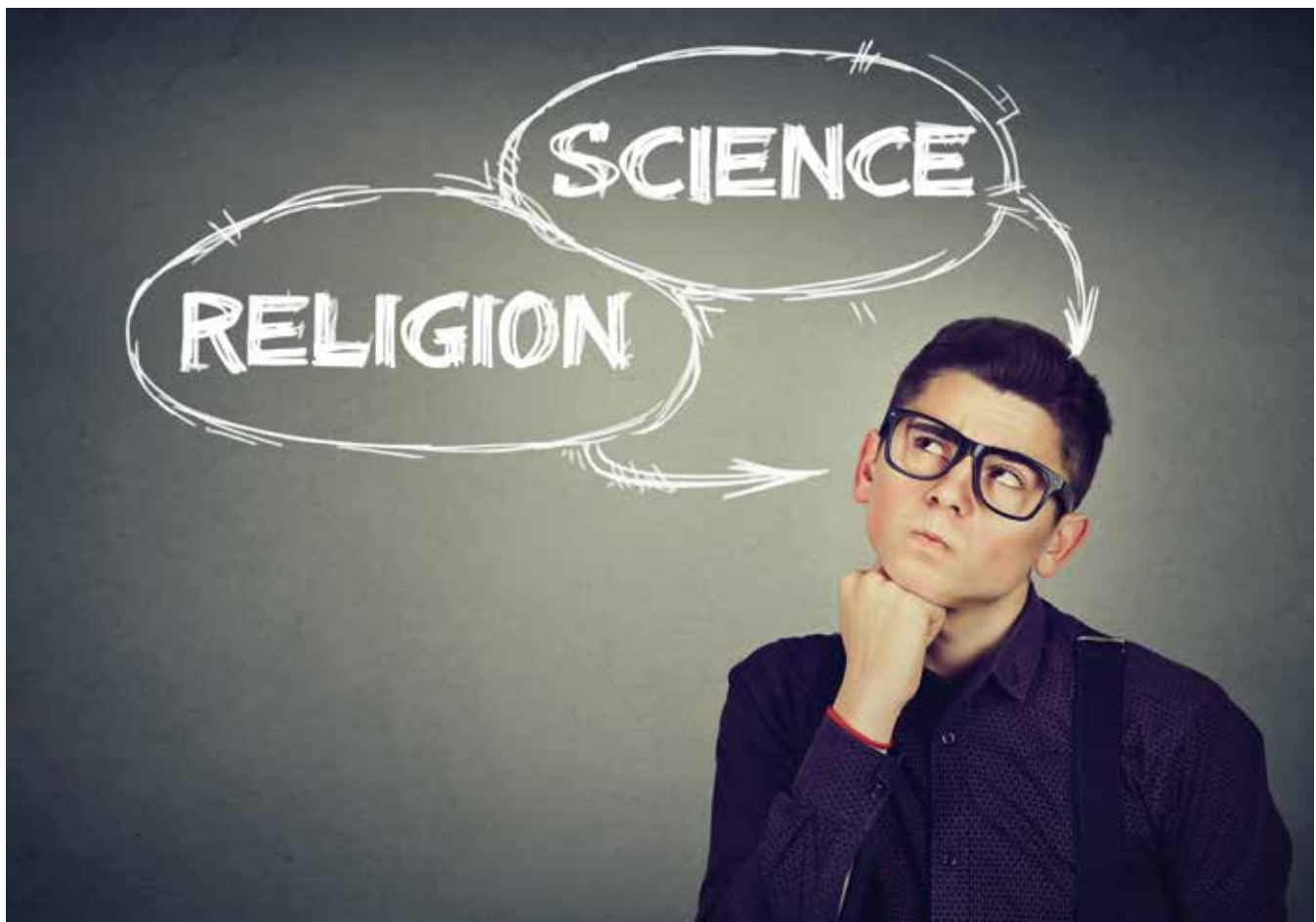
van onze voortdurende kwetsbaarheid. Bovendien werd de catechismus in het oude wereldbeeld van vóór de verlichting geschreven, maar het wordt nu in een moderne discussie gebruikt voor iets wat in die tijd nog niet bestond. We kunnen de catechismus aanhangen in zoverre deze de Bijbel niet tegenspreekt.

Maria Aletta Hulshoff publiceerde al in 1827 een pamflet met de titel *“De koepok-inenting beschouwd, en tien bedenkingen overwogen: voor minkundigen”*, waarin ze dus tien tegenwerpingen tegen vaccinaties bestreed, waaronder in punten 9 en 10 de idee van de Goddelijke Voorzienigheid. Het belijdt dat het leven niet maakbaar is niet in strijd met onze verantwoordelijkheid. God kan je toch wel ziek maken als Hij dat wil in Zijn voorzienigheid. Maar als alles de wil van God is, dan is de uitvinding van het vaccin dat ook.

In 1823 overleed de Engelse plattelandsarts Edward Jenner die de inenting tegen pokken invoerde. Enkele maanden na zijn dood werd Jenner herdacht. Dat gebeurde tijdens een feestrede. Daarin dicht dr. F.Czn. van der Breggen (1783-1843) aan Jenner afgodische eer toe, als ware hij God Zelf. Van die afgodische eer walgen de mannen van het Réveil, een internationale opleving (opwekking) van het christelijke denken en handelen in het negentiende-eeuwse Europa.

Daarom verscheen *Bezwaren tegen de geest der eeuw* van de Réveilman Isaïc da Costa (1798-1860). Hierin verzette hij zich tegen de gedachte dat we het leven naar onze eigen hand kunnen zetten. Die gedachte van de maakbaarheid staat haaks op het vertrouwen op God. Da Costa hekelde onder andere de 'eredienst' die aan Jenner wordt bewezen. Later heeft Da Costa zijn mening over vaccinatie herzien. De Messiasbelijdende jood en medicus Abraham Capadose publiceerde in 1823 zijn boek *Bestrijding der vaccine, of de vac-*





cine aan de beginselen der godsdienst, der rede en der ware geneeskunde getoetst. Ook dit boek is vanuit het Réveil een reactie op de Jenner-cultus: de overtrokken hulde aan Jenner en zijn vaccin. Als arts is Capadose een fel tegenstander van inenting tegen de koepokken. Zijn tijdgenoot theoloog Hermann Kohlbrugge was het met hem eens.

Maar is wat we zondig vinden ook altijd in zichzelf zonde? Soms moeten mensen verschillend handelen. Zo moest Jozua een groot leger op de been brengen (Joz. 5:13-6:3) en Gideon moest zijn leger – op 300 mannen na – juist naar huis sturen (Richteren 7:1-7). En wat is hierin de betekenis van ons geweten, waarin mensen vanuit hetzelfde geloof een soms zelfs tegengestelde beslissing nemen (vgl. Ezra 8:22-23; Neh. 2:7-9)? Oudere en ervarener collega's van Capadose voelden zich gekrenkt door deze in hun ogen 'doldrieste' jeugdige collega. Verplicht aan hun stand als artsen dienden zij hem grondig van repliek.

In ons land waren het vooral Joodse artsen – onder wie aanvankelijk ook Capadose zelf – die de vaccinatie hebben bevorderd. In de 'Voorrede' van zijn boek *Bestrijding der vaccine* schrijft Capadose dat zijn afwijzend standpunt verband houdt met zijn bekering vanuit het Jodendom

tot het Christendom. Los van de vraag waarom Capadose dacht zoals hij dacht en los van de vraag of zijn tegenstanders wel of geen feitelijk gelijk hadden, het boek van Capadose had en heeft in Nederland binnen bepaalde geloofskringen invloed en zal die invloed ook houden.¹⁷

Guillaume Groen van Prinsterer, een christelijk staatsman uit de 19e eeuw, verzette zich fel tegen vaccinatiedwang door de overheid omdat de overheid wilde heersen over de gewetens van haar onderdanen. Alsof zij eigenaresse was van de lichamen van de onderdanen. Dit betekent niet dat Groen van Prinsterer zelf als zodanig problemen had met vaccinatie, maar hij vond het afdwingen door de overheid onacceptabel.

Via een inenting wordt met een naald een kleine hoeveelheid van een verzwakte, dode of aangepaste ziektekiem in een lichaam gebracht. Het inzetten van ziektekiemen om ziekten te voorkomen stuit tegenstanders van vaccinatie echter tegen de borst.

De tekst die tegenstanders aanvoeren is Fil.4:6 'Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden'. Onbezorgdheid mag echter onze verantwoordelijkheid niet wegnemen, zodat we roekeloos worden. Iemand die zich nergens zorgen om

maakt, die de dingen op hun beloop laat, laat Gods water over Gods akker lopen. Zo'n passieve houding is voor een christen ongepast. Volgens Gen.1:26 moet de mens heerschappij over de fauna voeren, daar horen de imposante woeste leeuwen bij maar ook de verwoestende kleine bacteriën. Zouden niet juist gelovige mensen zich voor de gemeenschap moeten inzetten?! (het 'derdenbelang' dus als naastenliefde.)

Op grond van Luk.5:31 'Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar wie ziek is wel.' weigeren vooral gelovigen uit Reformatorische hoek vaccinatie, want zij passen deze tekst ook toe op het medisch ingrijpen door vaccinatie. Het is echter de vraag of je deze tekst wel zo mag uitlegen. Jezus spreekt hier niet over lichamelijke gezondheid, maar juist over gebrek aan geestelijk leven.

5. Eigen verantwoordelijkheid

Bezwaarde, vrome mensen wensen in alles afhankelijk te blijven van de almachtige God. Maar handelt men daarin wel consequent? Niet laten inenten hoort in het rijtje thuis van geen voorbehoedmiddelen gebruiken en niet verzekerd zijn. Maar meestal hebben deze bezwaarden geen moeite om ziekten te voorkomen door hun veiligheidsriem om te doen, preventief medicijnen in te nemen, te zorgen voor het nuttigen van voldoende en juiste

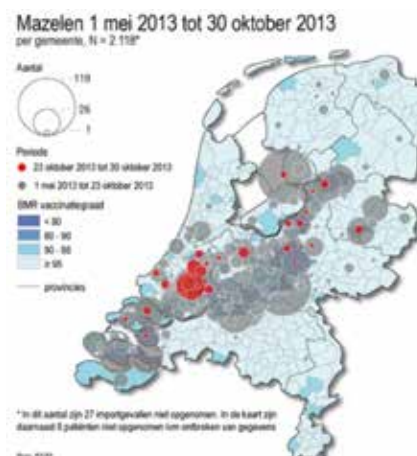


vitaminen, hygiënisch te werk te gaan, hun veestapel in te laten enten, warme kleren aan te trekken in de winter, een veiligheidshelm op te zetten, door sloten inbrekers te weren, dijken op te hogen, irrigatie en bemesting toe te passen om misoogsten te voorkomen, brandmelders en bliksemafleiders te installeren. Rijden bezwaarden ook principieel zonder airbag? Dat lijkt me toch niet consequent. Deze lijst met niet-natuurlijke voorzorgsmaatregelen is makkelijk te verlenen. Is juist het afslaan van al die levensbeschermende maatregelen niet zonde? Is het weigeren van inenting niet juist een vorm van God verzoeken? Het is onlogisch om een ziekte wel te laten behandelen maar die niet te willen voorkomen.

Kinderen van God dragen ook hun eigen verantwoordelijkheid. Zo werden de Israëlieten opgedragen om veiligheidsmaatregel te treffen als ze niet meer in tenten maar in huizen met platte daken zouden wonen. 'Als u een huis bouwt, moet u het dak voorzien van een balustrade (NBG: borstwering), anders bent u aansprakelijk (NBG: bloedschuld) wanneer iemand er af valt' (Deut.22:8). Dit is het omgekeerde van een regel uit de grondwet (10 geboden of decaloo): 'gij zult niet doden', anders gezegd je zult laten leven. God is een God van het LEVEN! Jozef wist dat er een zeven jaar durende hongersnood zou komen en pakte zijn verantwoordelijkheid op: hij bouwde overal voorraadschuren voor mindere tijden. Israëlieten moesten hun uitwerpselen buiten de legerplaats begraven (Deut.23:13), wat achteraf een maatregel bleek tegen een cholera-uitbraak. Wij dragen onze verantwoordelijkheid en belijden onze afhankelijkheid, want ondanks talloze voorzorgsmaatregelen blijven we enorm kwetsbaar. Nieuwe ziekten steken de kop op.

Niet-gevaccineerden worden deels beschermd doordat anderen wel gevaccineerd zijn (kudde-immuniteit), zodat een

uitbraak minder kans heeft zich te verspreiden. Een enkele keer komen er toch uitbraken voor, met name in gebieden waar de concentratie niet-gevaccineerden hoog is. Voorbeelden hiervan binnen Nederland zijn de polio-epidemie van 1978 op de Veluwe, de uitbraak van bof tussen 2009 en 2012 en de uitbraak van mazelen in 2013-2014. Ouders die hun kinderen niet laten inenten, zetten de gezondheid van het overgrote deel van de kinderen op het spel. In België, Frankrijk en Italië is een aantal of zijn alle vaccinaties verplicht. De grootst probleemlanden zijn Afghanistan, Nigeria en Pakistan, waar in 2016 4 miljoen kinderen geen enkel vaccin hebben gekregen.¹⁸ In Nederland stellen sommige voor om het grote risico voor kinderen en de samenleving in te perken via kortingen op de kinderbijslag of het heffen van kinderopvangtoeslag door de overheid. Anderen stellen strafmaatregelen voor zoals de kinderen toegang tot het onderwijs ontzeggen, kinderbijslag weigeren of korten (zoals in Australië¹⁹ en Israël), boetes uitdelen, ouders uit de ouderlijke macht zetten en zelfs ouders opsplitsen. In elk land bepaalt de overheid, die de scheiding tussen kerk en staat eerbiedigt, toch de regels ook op religieus terrein: al dan niet ritueel slachten, zondagsrust, godslastering, besnijdenis,



orgaandonatie, abortus provocatus en euthanasie. Maar ook het optreden tegen overtreders zoals de weigerambtenaar. In Nederland ben je een slordige 140 euro kwijt aan het vergrijp het niet dragen van een gordel. Gaat dat niet tegen je eigen vrijheid in? Je stelt niet alleen jezelf bloot aan de ernstige gevaren, maar ook aan medemens.

De onaantastbaarheid van het lichaam en de gezagsbevoegdheid van ouders is in de grondwet vastgelegd. Volgens artikel 11 van de Nederlandse grondwet mag iedereen zelf bepalen wat er met zijn lichaam gebeurt, tenzij er een specifieke wettelijk vastgelegde uitzondering is. Wat voorbeelden: je mag medicijnen weigeren en de politie mag anderzijds bloedonderzoek eisen van een verdachte. Het staat volwassenen vrij voor zichzelf irrationele besluiten te nemen, maar waar het kinderen aangaat, staat het belang van het kind boven het belang van de ouders. Moet de overheid desnoods vaccineren verplicht stellen? En mogen kinderen nog blootgesteld worden aan rokende en alcohol drinkende ouders? Hebben we het recht om onszelf en omstanders geleidelijk te vergifigen bijv. met een teveel aan vet, suikers en zout en ...?

6. Voorstanders van vaccinatie

De orthodox-joodse rabbijn Evers ziet geen bezwaar in vaccinatie. Hij is zelfs voorstander van een vaccinatieplicht in het geval van een polio-epidemie. Zijn standpunt onderbouwt hij met Bijbelteksten als Deut.30:19 ("Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen"), Lev.18:5 ("Mijn bepalingen en regels schenken leven aan wie ze volgt, houd ze dus in ere"), Lev.19:16 ("Brenge het leven van een ander niet in gevaar door lasterpraat over hem rond te strooien" –traditioneel betekent het: "Gij zult niet werkeloos toezien hoe een ander - dus ook de eigen kinderen - zijn ondergang tegemoet gaat"). Medisch preventief ingrijpen is dus geboden.²⁰

Vaccinatie is een kleine ingreep die veel ellende kan voorkomen. De wetenschappelijke argumenten pro-vaccinatie zijn overtuigend. Mensen die besluiten hun kinderen niet in te enten, zijn medeverantwoordelijk als hun kind ziek wordt en een andere persoon besmet. Dan mogen we niet de schuld doorschuiven naar God.

7. Afwegingen

Wat is het doel? Gezondheid is een groot goed. Hoewel geld dan geen rol mag spelen, zijn vaccinatieprogramma's natuurlijk niet gratis. Helaas is medische zorg voor velen in ontwikkelingslanden gewoon onbetaalbaar. Het 'startpakket' voor één kind was in 2014 maar liefst 68 keer duurder dan in 2001. Om de vaccinatiekosten te beteugelen, is een gezamenlijk inkoopbeleid verstandig.²¹

Het is te simpel om middelen zomaar onder te verdelen in geoorloofd en ongeoorloofd. Morfine mag bijvoorbeeld niet vrij worden verkocht omdat het verslavend is. Maar onder supervisie van een arts kan dezelfde pijnstillende morfine juist heilzaam zijn. Ander voorbeeld: een chemokuur brengt soms grote schade toe, maar het doel is de kwade cellen te doden. De vraag luidt steeds: is het gebruik maken van het middel wenselijk of verwerpelijk?

Het is onze eigen verantwoordelijkheid om goed na te denken over de vaccinatiekeuze. De volgende vragen zouden hierbij gesteld kunnen worden: Hoe vind je een goed evenwicht tussen je rol als mens en de voorzienigheid van God? Strookt vaccineren met de gulden regel: 'Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet'?

- a. Wat is mijn intentie bij het inenten? (Van God onafhankelijk willen zijn? Om ziekte te voorkomen? Besef ik nog dat het leven niet maakbaar is en ik kwetsbaar in Gods hand lig?)
- b. Hoe kijk ik aan tegen de handeling? (Zijn er ook andere manieren om de ziekte af te weren, zoals het voorkomen van een besmetting?)
- c. Is er sprake van een goed resultaat? (Bijv. bij een grieprik: Heb ik echt vaccinatie nodig of biedt mijn eigen afweersysteem die bescherming? En wat te denken van mogelijke bijwerkingen?).²²

'Wie verstandig is, ziet het gevaar en hoedt zich ervoor, wie onverstandig is, gaat eraan voorbij en wordt gestraft.' Spr. 27:12
Anders gezegd: voorkomen is nog altijd beter dan genezen.



drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk aug. 2018

Zie ook:

- * <https://www.scientias.nl/vaccineren-levensgevaarlijk-levensreddend/>
- * Brochure Vaccinatie: voorzienigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid https://npvzorg.nl/wp-content/uploads/2016/05/Brochure-ouders_spreads_compressed.pdf

Noten:

- 1 <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/ziekten-het-rijksvaccinatieprogramma/cijfers-context/mazelen>
- 2 Nicolette de Boer, *Opeens meer meldingen kinkhoest in Barneveld*, Nederlands Dagblad, 27-7-2018
- 3 <https://nl.wikipedia.org/wiki/Inenting>
- 4 <https://rijksvaccinatieprogramma.nl>
- 5 <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/mazelen>
- 6 https://www.rivm.nl/Documenten_publicaties/Algemeen_Actueel/Brochures/Infectieziekten/Rijksvaccinatieprogramma/Informatie_over_de_HPV_vaccinatie
- 7 <https://www.google.nl/search?q=Ca.+80+procent+van+de+Nederlanders+maakt+een+HPV-infectie&aq=Ca.+80+procent+van+de+Nederlanders+maakt+een+HPV-infectie&aqs=chrome..69i57.5112j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- 8 Sanne van Graffhorst, *Moslims weren prik die niet halal is*, Nederlands Dagblad 4-8-2018; Michel Maas, *'Haram'prik geweerd*, De Volkskrant, 4-8-2018
- 9 Sietse H.W. Werkman (gedragsspecialist en pastoraal werker), *Autisme en grootmoeders biefstuk (9)*, Bijbel & Onderwijs, juni 2011; auteur van *De autisme-epidemie en Bijbelse heilheid*. (Soesterberg: Aspect bv, 2013).
Vaccinatie wordt meer gezien als een paardenmiddel dan als een wondermiddel: *Intensief vaccinatie-programma gelinkt aan hogere sterftecijfers onder kinderen*, Bijbel & Onderwijs, sept. 2011, p. 18.
- 10 Esmé Wiegman- van Meppelen Schepink (red.), *Wat is goed? Medische ethiek voor elke dag*, (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2015) p. 106
- 11 <https://www.autisme.nl/autisnieuws/september-2015/standpunt-nva-autisme-wordt-niet-veroorzaakt-door-vaccinaties.aspx>
- 12 Rudy Liagre, *Vaccineren tegen elke prijs?*, Ellips 5 (Bijbel & Wetenschap) aug. 2004
- 13 Johan Van Dongen (Is hij een klokkenluider of misleider? WJAPH), *Pleidooi voor de aap : de waarheid achter aids en andere virusinfecties* (Sittard: Kriterium, 1997)
- 14 Marije Vlaskamp, 'Sinds de prik kan ons kind niets meer', De Volkskrant, 27-7-2018, Marije Vlaskamp, 'Sinds de prik kan hij niets meer', Nederlands Dagblad 30-7-2018
- 15 Dick de Wit (klassiek homeopaat), *Goede redenen tegen inenten*, Nederlands Dagblad, 12-7-2013
- 16 Jaap van de Weg (arts en antroposoof), *Antroposofen wegen levensrisico's anders*, Trouw 8-8-2013. Zie ook Caroline van Keeken, 'Wat is er mis met de mazelen?', Trouw, 3-8-2013
- 17 Dat concludeert dr. David Kalmijn in zijn proefschrift over Capadose (1955)
- 18 *Een op de tien baby's niet ingeënt*, Nederlands Dagblad, 18-7-2017
- 19 *Australië gaat niet-vaccineren te lijf met lik-op-stukbeleid*, Trouw, 4-7-2018
- 20 Rabbijn mr. drs. R. Evers, *Op het leven! Medische ethiek vanuit joodse optiek*, (Kampen: Kok, 1997)
- 21 *EU slaat alarm over afname vaccinaties*, Algemeen Dagblad, 20-4-2018; <https://www.ad.nl/buitenland/europarlement-luidt-alarmbel-over-te-weinig-vaccinaties~ac2af9b7/>
- 22 Esmé Wiegman- van Meppelen Schepink (red.), *Wat is goed? Medische ethiek voor elke dag*, (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2015), pp. 107, 108

Geloof en psych

Inleiding

Wat is psychologie en hoe verhoudt het zich met het christelijk geloof? Hoe anders is de bijbelse kijk op de menselijke natuur in vergelijking tot de moderne en sociale gedragswetenschappen? Gods visie op wat ons motiveert (psychologie?) en Zijn roeping om elkaar te helpen door een eerlijk, liefdevol gesprek (psychotherapie?) verschilt radicaal van de theorieën en therapieën die het psychologische discours in de praktijk van deze tijd domineren. Alleen een psychologie die loyaal is aan het christelijk geloof zal de waanzin in onze harten en levens begrijpen en genezen omdat de uitgangspunten van die psychologie met God te maken hebben.

Christenen zijn geroepen tot radicale hervormers binnen de institutionele structuren en culturele denkwijzen van een psychologische samenleving waarin alles wordt verklaard door seculiere psychologische principes. We zijn geroepen om goed afgestemde instrumenten te worden van de genade van Christus voor ongeremde, arme en verwarde mensen. We moeten de kenmerkende boodschap, methoden en institutionele structuren van het christelijk geloof ontwikkelen en aanscherpen. Tegelijkertijd zal de psychologie van het christelijk geloof opnieuw als radicaal, bevredigend en waarheidsgetrouw moeten worden beschouwd, een denkwijze die stand kan houden tegenover zijn wereldse concurrenten.

Hoe worden destructieve mensen constructief? Hoe krijgen mensen die geen zelfbeheersing hebben weer een standvastige identiteit? Hoe worden rigide mensen weer flexibel van geest? Hoe leren chaotische mensen weer te focussen? Hoe krijgen hopeloze mensen weer hoop? Hoe leren boze mensen weer vredig te leven? Voordat we ons bezig houden met de vraag naar het 'hoe', moeten we ons eerst bezighouden met de vraag: waarom hebben mensen moeilijkheden en problemen? Wat is er mis met ons?

Wat is er mis?

Ik leerde Christus kennen toen ik een overtuigde 'gelovige' was in de seculiere psychologie. Toen ik de levende God leerde kennen en in een psychiatrisch ziekenhuis werkte, werden mijn plannen om een doctoraat in de klinische psychologie te halen radicaal gewijzigd. Naarmate

mijn geloof groeide, realiseerde ik me dat christenen een geheel andere manier kennen om naar de aard van mensen en hun problemen te kijken dan de seculiere psychologie, namelijk door de bril van de Bijbel (1). Je wordt dan geconfronteerd met het probleem dat de moderne samenleving de manier negeert waarop mensen vanuit de Bijbel problemen bekijken en aanpakken. Wat moeten we doen om de centrale plaats van de Bijbel terug te krijgen om mensen te helpen zich te ontwikkelen naar het beeld van Christus? Hoe kunnen we persoonlijke 'helpende' relaties opnieuw in kaart brengen om als instrumenten te kunnen dienen van de enige duurzame wijsheid en enige ware mensheid? Om het centrale gezag van de Bijbel voor genezing van onze ziel te herstellen zijn twee dingen nodig: overtuiging die ondersteund wordt door inhoud.

Overtuiging en inhoud

Welke overtuiging? De Bijbel gaat onder andere over het begrijpen en helpen van mensen. De inhoud van de Bijbel gaat ook over de persoonlijke relaties die in onze westerse cultuur door counseling of psychotherapie herkenbaar zijn.. Welke inhoud? Problemen, behoeften en worstelingen van mensen moeten gedetailleerd en rationeel getypeerd worden door de benamingen die de Bijbel hiervoor gebruikt om ons te leren hoe we mensen moeten helpen. Bijbelse begrippen zijn: 'begeerten van het vlees' (NBV Gal.5: 'eigen natuur, begeerten') (bijvoorbeeld ontucht, hebzucht, vraatzucht, jaloezie), 'angst voor mensen' (bijvoor-

beeld de behoefte aan goedkeuring van anderen, zelfrespect, zelfmedelijden en gevoelens van ontoereikendheid), 'verlangens van de geest' (bijvoorbeeld: macht, controle, overheersing, succes, rijkdom, eigengerechtigheid, trots).

Overtuiging alleen is niet goed genoeg en mondt vaak uit in 'kretologie'. Alleen een uitgebreide en diepgaande overtuiging die zich uit in actief handelen overtuigt zelfs de grootste scepticus. Een belangrijk onderdeel in zo'n overtuiging zal zijn het laten zien van de rijkdom van de Bijbel die mogelijkheden tot herstel van mensen biedt (2). Helaas kunnen we in dit artikel niet diepgaand ingaan op alle verschillen tussen psychologie en Bijbel.

Een korte samenvatting zou kunnen zijn dat wij als mensen persoonlijk verantwoordelijkheid verschuldigd zijn aan de ware God, die al onze verlangens, motieven en daden kent en weegt. Ieder mens wordt geboren met legetieme verlangens om te beminnen, en bemind te worden, te aanbidden, te geloven, te hopen of te zoeken. Het menselijk hart regeert deze verlangens: we houden rekening met de ware God of we laten een groot aantal identificeerbare leugens, begeerten, afgoden, stemmen en huichelaars toe.

Zondeval

Als gevolg van de zondeval zijn mensen fundamenteel en principieel verdorven, moreel vervormd en leven in duisternis, gestoord en onheilig als het gaat om de relatie tot God, die ons geschapen heeft,



hologie



maar ook onze menselijke relaties zijn verstoord. Kortom de mens is een zondaar. We geven morele antwoorden, maar we leven niet in een vacuüm: significante krachten in de (geestelijke) wereld beïnvloeden ons en geven ons leven gestalte. Deze krachten bepalen vooral de ontwikkeling van ons leven. Onze hartenwensen zouden zich moeten afspelen onder de soevereine regering van God want dat is de juiste context die onze loyaliteit aan Hem bekend maakt. Alles in ons leven speelt hier een rol, o.a. de verschillende beproevingen van verleidingen, het lijden als gevolg van het zondigen, de vreugde om bemind te worden, de mogelijkheden en handicaps van genetische overerving en fysiologisch functioneren, de zegeningen en vervloeking van economische, politieke en technologische omstandigheden, de kansen en beperkingen van ieder moment in de geschiedenis en nog veel meer. Maar al deze krachten hebben geen invloed op onze fundamentele keuzes. Volgens de Bijbel kunnen zulke omstandigheden nooit de ultieme oorzaak zijn van de vergaande morele waanzin van onze ziel. De aard en de opvoeding die we hebben is niet de enige verklaring van ons menszijn.

Verantwoordelijkheid

We zijn geen amorele dieren maar morele vertegenwoordigers, we zijn geen producten van geconditioneerde driften (gedragspsychologie), fysiologische dysfuncties (bio-psychiatrie), onvervulde

behoeften (humanistische psychologie) of getraumatiseerde of conflicterende instincten (psychodynamische psychologie). We zijn niet zelfbepalend, autonoom, alleen verantwoordelijkheid aan onszelf zoals zoveel psychologen (filosofische psychologie, existentiële psychologie, logotherapie, rationeel-emotioneel en cognitieve psychologie) ons probeert duidelijk te maken.. We zijn ook niet verantwoordelijk voor de samenleving als geheel, zoals de moralistische psychologie ons doet geloven. De Bijbel leert een op God gericht leven waarbij het zowel gaat om de uiterlijke invloeden, onze omstandigheden als de innerlijke bronnen (geestelijk leven).

Bijbelse counseling

De consistente christelijke levensovertuiging is het heroverwegen van de moderne psychologie om deze te bezien in het licht van de Bijbel. Wanneer problemen van personen en situaties in relatie tot God gebracht worden, dan is de enige en afdoende oplossing de weg van Christus zoals de Bijbel ons laat zien. Vanuit dit gezichtspunt is bijbelse counseling de enige persoonlijke bediening vanuit de verlore en verlossende gemeenschap in dienst van Christus (3). Bijbelse counseling is niet iemand met Bijbelteksten om zijn oren slaan. Ook gaat het er niet om bepaalde verzen uit de Schrift te vertalen naar seculiere psychologische principes. Bijbels counsellen houdt in begrip hebben voor wat de Schrift leert over de motivaties van

het menselijk hart en vervolgens aan mensen dit begrip duidelijk maken. Door dit begrip zijn veranderde harten, veranderde motivaties en veranderde levens mogelijk en noodzakelijk, levens die op God gericht en niet op zichzelf gericht zijn.

Welke psychologie wordt bedoeld?

Het woord psychologie wordt gebruikt op dezelfde manier als religie, literatuur en politiek. Het zijn woorden met veel inhoud die veel aandacht verdienen: Wie ben ik? Wat doet het ertoe? Wat zou het moeten zijn? Wat moet anders en hoe? Vaak horen we allerlei generalisaties zoals: 'uit de onderzoeksresultaten blijkt.....' of 'de psychologie leert ons'.

Wat betekenen zulke uitdrukkingen? Er is immers geen eensluidende psychologie. Wanneer iemand zegt: "De psychologie leert ons", moeten we ons altijd afvragen: over welke psychologie heb je het? Er zijn talrijke psychologiën (zoals er vele religies zijn, die onderling sterk verschillen). Aan het woord psychologie kleven veel meningen en daardoor is de kans op verwarring groot. In dit artikel zal ik zes aspecten van het begrip psychologie beschrijven.

1) Psychologie als zodanig

De fundamentele betekenis van de psychologie is simpel gezegd: het functioneren van de menselijke ziel. Mensen functioneren vanuit hun hart, ziel en denken op alles wat onder de zon gebeurt. Psychologie betreft bijvoorbeeld niet de kanker die je lichaam verwoest, maar je reactie op de kanker. Het zijn niet de sociale omstandigheden waar je je in bevindt, maar hoe je ze interpreteert en hoe je erop reageert. Het zijn niet de verschrikkelijke ervaringen die je als kind ondervonden hebt, maar hoe je nu je leven leidt. Het is niet God of de duivel. Het is hoe je reageert op de uitspraken van God en de duivel. Het gaat erom of je de waarheid omarmt of ontwijkt.

De kernbetekenis van de psychologie is eenvoudig gezegd: 'jij'. Jouw psychologie is wat je bent, het totaalbeeld van de functionele aspecten van je leven: je geloof, je geheugen, je emoties, je geweten, je identiteit, je wil, je houding, je actie, je spraak, je verbeelding, je waarneming, je verlangen, je kennis, je zelfbedrog en anticipatievermogen, evenals de dynamiek die er tussen de onderlinge relaties van jezelf

5:14 staat: “Vast voedsel is voor volwasenen; hun zintuigen zijn door ervaring geoefend en zij zijn in staat onderscheid te maken tussen goed en kwaad”.

3) Psychologie als concurrerende filosofieën van de theorie van de menselijke persoonlijkheid

De moderne psychologie is een verzamelnaam van allerlei populaire levensovertuigingen. Elke psychologie heeft zijn interpretaties en probeert die met definities en labels in kaart te brengen. Er worden normen en idealen vastgesteld van waaruit gediagnostiseerd wordt. Therapieën willen levens veranderen. Psychologische professionals betreuren de ogenschijnlijke onoplosbare chaos in hun vakgebied. Robert Coles schreef: “Dit gebeurt allemaal in een vakgebied waarin men snel geneigd is tot ideologische splitsingen en vijandige tegenstellingen, zo niet tot regelrechte oorlog” (8). Er is geen enkele overlapende theorie die de tegengestelde opvattingen onder één noemer brengt. In plaats daarvan viert het eclecticisme, het zich bedienen van verschillende stromingen, hoogtij. Eclecticisme is een pragmatische manier van werken, maar is intellectueel gezien een wanhoopsdaad. Veel onderzoekers uiten hun scepsis als het gaat om het begrip van de psychologische theorieën. Thomas Kuhn overwoog psychologie ‘pre-wetenschappelijk’ te noemen omdat men nooit tot een algemeen geaccepteerd paradigma is gekomen (9). Karl Popper was van mening dat Marx’ theorie van de geschiedenis, Freuds psychoanalyse en Alfred Adlers individuele psychologie meer leken op primitieve mythen dan op wetenschap (10). Gerald Grob noemde de zoektocht naar de oorzaak van veronturste en lastige mensen ‘de heilige graal’ van de theorie en beweerde dat bijvoorbeeld het concept van mentale ziekte niet kon worden gescheiden van de dieper gelegen aard van de problematiek van de natuur van de mens in zijn algemeenheid en zijn gedrag in het bijzonder (11). George Marsden sprak over “de immense en onmogelijke taak om de grotendeels tegengestelde veronderstellingen van de moderne psychologie en evangelische theorie te integreren” (12). In de sociale wetenschappen en in het bijzonder de psychologie, omdat die zich het meest richt op het menselijk hart, zijn er veel verschillen en is het vinden van consensus onhaalbaar.

De seculiere psychologen missen de verklaring dat iets wat moreel verkeerd is vaak niets anders is dan zonde tegen God en dat de enige remedie voor het menselijk welzijn Christus is want Hij alleen kan zonde ‘ontgiften’. In Prediker 9:3 staat: “dat de harten van de mensen kinderen vol

van kwaad zijn; dwaasheid vervult hun leven”. Dat is bijbelse wijsheid. Zondaars theoretiseren zondig over zondaars. Het openlijk veroordelen van onverenigbare standpunten is niet het laatste wat erover gezegd moet worden. Het christelijk perspectief is niet gebaseerd op scepticisme (twijfel) maar de bijbelse boodschap geeft de enige echte grondslag voor het verklaren van het menselijk functioneren. Een grondslag die alle andere verklaringen ten diepste verwerpt.

Een diepgaande leugen verbindt de schijnbaar onverenigbare psychologieën: alle seculiere psychologen zijn het erover eens dat menselijke wezens autonoom zijn en niet verantwoordelijk willen zijn tegenover een objectieve God, die handelt en spreekt. Ze zijn het allemaal eens met de aanname dat de grondslag van alle problemen allesbehalve zonde is; men denkt dat problemen in puur psychologische termen verklaard en opgelost kunnen worden. Allen zijn het erover eens dat er een of andere bepalende factor te identificeren is die de keuze voor of tegen God als centrale en specifieke keuze in een belangrijke kwestie in het menselijk bestaan zou kunnen vervangen. Men is het eens met de aanname dat het vinden van antwoorden op problemen om tot verandering te komen te vinden zijn in de individuele mens of in de medische chemie.

Allen zijn het erover eens dat dat het antwoord niet kan zijn: Jezus Christus en de bediening van het Woord als antwoord op zonde en ellende (onze dysfuncties, ongenoegens en syndromen). Men doet alles om te bewijzen dat de christelijke kijk onjuist en onwaar is. In de meest fundamentele zin van het woord zijn alle verschillende psychologieën volijverig om dezelfde fout te maken. Hoe opvallend hun waarnemingen of hun effecten ook mogen zijn, ze zetten hun volgelingen op een verkeerd bewustzijnsspoor. Deze volgelingen moeten tot de overtuiging gebracht worden van het demythologiseren van de christelijke vooronderstellingen en vervolgens worden getransformeerd tot een ‘intelligente’ bekering.

Ten eerste wordt vergeten dat geloof een ‘theorie’ is over de menselijke natuur die kan wedijveren met alle persoonlijkheidstheorieën, en bovendien een therapie bevat over genezing van zielen die ook kan wedijveren met moderne psychotherapieën.

Ten tweede, de meeste christenen beknotten zelf de reikwijdte en diepgang van het geloof en degraderen het geloof tot alleen ‘spirituele’ zaken, als een afzonderlijk deel van ons leven. We beschouwen de

Bijbel als een nuttig ‘middel’ om te helpen bij problemen die anderen definiëren. We verliezen het detail, de relevantie, de doelen en de breedte van Gods communicatie in de Bijbel. De Bijbel bespreekt de dynamiek van onze ziel niet in de zin van een psychologisch leerboek een onderzoekstudie of een zelfhulpboek, maar het spreekt ons in een veel betere vorm aan.

Ten derde zien degenen die het christelijk geloof niet belijden, het geloof niet als een rationeel systeem, maar als een vorm van bijgeloof, moralisme of irrationalisme. Ons op God gericht rationeel systeem wordt tegengewerkt door naturalistische rationale systemen. Seculiere theoretici van de ziel behoren tot de vele hedendaagse denkers (inclusief veel gelovigen) die geloven dat de visie van het geloof op de psyché weinig waarde heeft bij het onderzoeken van de psyché en het verlichten van haar problemen. Christenen daarentegen moeten zich hier sterk tegen verweren! De psyché, rationeel gezien, werkt zoals God zegt dat het doet. Het werkt met respect voor God. Elke theorie die de fundamentele werking van de psyché verklaart als een op zichzelf staande entiteit, als een sociale rol binnen een sociaal systeem, als een fenomeen van de biologie of een combinatie van die drie, is verkeerd.

Toegegeven moet worden dat deze zienswijzen zijn ontstaan door een ernstig gebrek aan vernieuwend pastoraal theologische onderzoek onder de bijbelse gelovigen sinds het midden van de negentiende eeuw. De kerk was vroeger vaak een ongemakkelijke tegenstander die zich keerde tegen hen die zonde als een rationele diagnose en Christus als een rationele oplossing verwierpen. Christenen hebben relatief weinig gedaan om de ontwikkeling van het betekenis geven aan zaken die nu gelabeld worden als psychologisch, mentaal, sociaal, emotioneel, gedragsmatig, ontwikkelingsgericht, interpersoonlijk, intercultureel, bijbels te filteren. Maar zelfs als je de Bijbel oppervlakkig leest komen juist deze zaken aan de orde. De moderne psychologieën hebben zich het kerngebied van het geloof toegeëigend. We hebben teveel naar seculiere wijsheden gekeken en te weinig ons best gedaan om onze eigen (bijbelse) wijsheid te waarderen. Christenen moeten het hart van het geloof weer terugwinnen. Eén passende wijsheid is vaak niet in de kerk aanwezig en wordt ook niet gemakkelijk verkregen. Onze ‘theorie’ hoeft echter niet vanuit het niets uitgevonden te worden. Een bijbelse psychologie voor het derde millennium zal nieuwe gebieden betreden die consistent zijn met het geloof en de toepassingen van het geloof vergroten.



4) Psychologie als psychotherapie

Hulpverlening en hulpverleningsstrategieën zijn ontworpen om verandering in overtuigingen, gedragingen, gevoelens, attitudes, waarden en relaties mogelijk te maken. Een theorie voedt die interventies. Men kan de ander niet helpen zonder een ideaalbeeld van het menselijk functioneren. Een ideaal geeft criteria voor wat goed of slecht is, hoewel de meeste hulpverleners de morele aard van hun idealen niet erkennen. Een hulpverlener identificeert discrepanties tussen het ideaal enerzijds en problemen, disfuncties, ziekten, syndromen en zonden anderzijds en stelt vervolgens een diagnose. Het ideaal is dan het richtsnoer waar counselingsgesprekken naartoe werken. In Amerika werd het counseling-gesprek geassocieerd met psychiaters (1910), klinisch maatschappelijke werkers (jaren 1920) en klinisch psychologen (1940). Het Amerika van de twintigste eeuw zag een explosie van professionals die beweerden dat ze mensen konden helpen door met ze te praten. Voor die tijd hadden alleen voorgangers bevoegdheid voor een interventiegesprek. Tussen de burgeroorlog en de jaren 1920 verloren pastoren hun leidende rol in het begeleiden van mensen met klachten. Ze verloren terrein omdat de analyse van geestelijken in een tijd van de opkomst van krachtige concurrerende modellen en de opkomst van hulp buiten de kerk 'primitief' zou zijn (13).

Psychotherapie is voornamelijk een gesprek. Een 'therapeut' probeert de 'patiënt' te 'genezen' door te praten. Het hele proces bestaat uit een 'educatieve' ervaring onder leiding van een 'expert' die door een strategische interventie zich bezighoudt met het leven van een ander (14). Vertegenwoordigers van de verschillende counseling-scholen (zoals de cognitieve, de gedragsmatige, de existentiële, de Adleriaanse, de familiesystemen, en tenslotte nouthetische scholen, die werken vanuit

de Bijbel en Christus) kunnen van zichzelf iets vergelijkbaars zeggen. Zelfs Carl Rogers zou dit moeten zeggen, omdat zijn zogenaamde niet-directieve counseling eigenlijk veel zaken heimelijk wel in een bepaalde richting stuurde.

Vanuit een christelijk perspectief kun je zeggen dat alle counseling pastoraal probeert te zijn. Basaal werkt alle counseling hetzelfde: "Spreek de waarheid in liefde", en maak gebruik van alle mogelijke effectieve en ethische middelen om een ander te overtuigen. Een boodschap of 'waarheid' over wat verkeerd is of wat anders zou moeten zijn en op welke manier, heeft tot doel de ziel te herstructureren en te heropvoeden. Moderne psychologie is gewoon een poging om persoonlijk pastoraal werk te doen in dienst van verschillende (af)goden bijvoorbeeld het zelf, gevoelens, verlangens van lichaam of geest, plezier) of verschillende idealen (bijvoorbeeld het 'goede' leven, rijkdom, rechten), verschillende diagnoses (bijvoorbeeld verslaving, afhankelijkheid, slecht zelfrespect) of een ander evangelie (bijvoorbeeld de mens is het centrum van alles wat bestaat, ik 'verdien' het). Het geloof leert ons kritisch onderzoek te doen naar psychologische theorieën en psychotherapeutische activiteiten. Hoe moeten we dan denken over de voorbeelden van gezond verstand en inzichten die men terug kan vinden in psychologieboeken en de zorgzame en nuttige suggesties die in psychotherapieën gedaan worden en hoe om te gaan met de nauwkeurige observaties en goed werkende adviezen van individuele psychologen? Het beste antwoord is dat dit alles niet inherent is aan de logica van een seculier psychologisch model. Ze komen niet voort uit een duidelijk seculaire psychologie, maar uit Gods voorzienigheid, die genadevolle zegeningen verspreidt en het kwaad beperkt.

Neem bijvoorbeeld Alfred Adler, niet omdat hij zo bijzonder was maar meer omdat hij een typisch voorbeeld hiervan is. Hij wist intuïtief dat liefde, 'sociaal gevoel' beter is dan haat, isolatie, manipulatie en angst. Adlers correctheid wijst onbewust naar iets beters. Zijn beste inzichten en juiste bedenkingen komen alleen in een volledig geloofsmodel tot zijn recht. Je zou kunnen zeggen: God roept duidelijk wat anderen mompelen. God gebruikt de uitspraken van Adler om onze onwetendheid over mensen en onze luiheid om mensen te helpen duidelijk te maken, niet omdat we dan aanhangers van Adler zouden worden, maar meer concreter ons geloof zouden moeten belijden.

5) Psychologie als een instituut

Ideeën en theorieën zijn geen opzichzelfstaande zaken, ze zijn ergens mee verbonden. Er zijn veel zaken die bijdragen tot psychologie als een 'systeem voor de geestelijke gezondheidszorg', bijvoorbeeld: psychotherapeutische onderwijsafdelingen, geaccrediteerde besturen, licentiewetten, rechtbanken, patiënten, verwijzingsystemen, uitgevers, farmaceutische bedrijven, artsen en zorgverzekeraars. De verschillende psychologiën nemen een machtspositie in onze samenleving in omdat theorieën en therapieën geïnstitutionaliseerd zijn geworden. Deze institutionele structuren vertegenwoordigen steeds meer aannames die ingaan tegen het christelijk geloof. Bijbelse begrippen als zonde, Gods soevereiniteit, berouw, geloof gehoorzaamheid aan de Heilige Geest, verschillen aanmerkelijk met de psychische labels van psychische aandoeeningen en stoornissen die we vinden in de 'bijbel' van de seculiere psychologie (DSM-5). Institutionele structuren hebben geen natuurlijke inhoud, maar meer een functionele. Het christelijk geloof staat kritisch tegenover de werking van de verschillende krachten die zowel op persoonlijk, sociaal professioneel, en politiek cultureel als economisch vlak dergelijke structuren creëren en in stand houden. Geloof heeft zoveel meer te zeggen over die normatieve institutionele structuren en de daarbij behorende professionele rollen als het ook veel meer te zeggen heeft over de persoonlijkheidstheorie en counseling methodieken. In Ef. 3:14-18 wordt Gods volk geroepen om zich te mobiliseren als een alternatieve transformerende culturele gemeenschap: "Daarom buig ik mijn knieën voor de Vader, die de Vader is van elke gemeenschap in de hemelsferen en op aarde. Moge Hij u vanuit Zijn rijke luister uw innerlijke wezen kracht en sterkte schenken door Zijn Geest, zodat door uw geloof Christus kan gaan wonen in uw hart en u geworteld en gegrondvest blijft in de liefde".

Wanneer de christelijke kerk te kort schiet in het doen van Gods wil, dus zondigt, is de oplossing niet tot verandering te komen door een beroep te doen op de autonome geestelijke gezondheidszorg. Geloof heeft de intentie gezag uit te oefenen en toezicht te houden op de praktijk van de counseling, zowel als het gaat over de persoonlijke bediening (theorie en therapie) als over de institutionele regelingen die zorg aanbieden (onderwijs, accreditatie, vergunningen, counseling en supervisie). Een autonoom beroep van counselor die door de staat in het leven is geroepen is ontoereikend. De kerk zelf is geroepen om zonden te benoemen en de genade en wijsheid van Christus door te geven.

6) Psychologie als een massa ethos

In diepste wezen is psychologie de manier van denken in een therapeutische samenleving. Veel onderdelen van onze levenservaringen zijn 'psychologisch' geworden. En omdat de moderne psychologiën veel claims hebben en metaforen gebruiken aanzien van onze gezondheid, zijn ze ook 'gemedicaliseerd'. Existentiële en relationele realiteiten van het leven, zaken die bij uitstek met geloof te maken hebben, worden vaak geïnterpreteerd als een medisch en therapeutisch gebeuren. Voor dit fenomeen zijn veel aanwijzingen: termen als alcoholisme, disfunctionaliteit, slachtofferschap, een snelle toename van allerlei syndromen, explosief gebruik van ritalin en Prozac en een psychologische gerichte wettelijke verdediging.

Het leven draait vooral om de vraag of we ons goed voelen, niet om wat God over ons denkt. De tijdgeest is de alomtegenwoordige vijand van het geloof, een massareligie die geen ontzag voor God meer kent (Rom. 3:18). Therapeutisch taalgebruik heeft het christendom geïnfiltrerd. Men kijkt niet meer op als men mensen in de koffieruimte van de kerk hoort praten over zaken als 'disfunctionele opvoeding', 'slachtofferschap' en 'zelfrespect', 'behoef-tetekort' en de 'zaligmakende werking'



van antidepressiva. Mensen beleven hun leven meer in termen van therapeutische begrippen dan aan de betekenis die God aan zaken geeft. Os Guinness noemde de moderne psychologiën 'draggers van afgoderij en ketterij' en voegde eraan toe dat al de daarop geënte therapieën vervangende 'theologieën' waren, ontworpen om het geloof in God te vervangen (15).

Oprechte counselors daargelaten, lijdt het geen twijfel dat de psychologie zelf een ideologie geworden is, een verzameling van ideeën die een hele industrie aan het werk houdt. Uiteindelijk zal het christelijk geloof bekeerlingen aantrekken vanuit de massale aanhang van de psychologie en van het geloof van het door de psychologie aanbeden 'ik'. Deze mensen die erkennen inderdaad zondaren en bekeerlingen te zijn geworden zullen voortdurende begeleiding in discipelschap nodig hebben en onderwijs in het anders denken dat in de Bijbel inhoud gegeven wordt. Veel van het toekomstige werk in bijbelse counseling bestaat uit het progressief hervormen van 'gepsychologiseerde' mensen naar bijbelse wijsheid. Geloof leert ons te concentreren op God in Christus in plaats van 'het zelf' met zijn gevoelens en verlangens.

Door David Powlison

Eerder gepubliceerd in het *Christian Research Journal* vol. 28 nr. 3 (2005)
Vertaald en bewerkt door Gerard Feller

Noten:

1. David Powlison, *Seeing with New Eyes: Counseling and the Human Condition Through the Lens of Scripture* (Phillipsburg, NJ: P and R, 2003).
2. David Powlison, "The Sufficiency of Scripture to Diagnose and Cure Souls," *Journal of Biblical Counseling* 23, 3 (Summer 2005): 2-13.

3. Ephesians 3:14-5:2 offers a compact, 600-word summary of the faith's psychology.
4. John Bradshaw, *Homecoming* (New York: Bantam, 1990).
5. Edward Welch, *When People Are Big and God Is Small* (Phillipsburg, NJ: P and R, 1997).
6. Karen Horney, *Self-analysis* (New York: W. W. Norton, 1942).
7. Alfred Adler, *Understanding Human Nature*, trans. Colin Brett (Oxford: Oneworld Publications, 1927).
8. Robert Coles, *The Mind's Fate: A Psychiatrist Looks at His Profession* (Boston: Little, Brown, and Co., 1995), xxv.
9. Thomas Kuhn, *The Structure of the Scientific Revolution* (Chicago: University of Chicago Press, 1970), viii.
10. Karl Popper, *Conjectures and Confutations: The Growth of Scientific Knowledge* (New York: Harper Row, 1965), 34.
11. Gerald Grob, "Psychiatry's Holy Grail: The Search for Mechanisms of Mental Diseases," *Bulletin of History of Medicine* 72, 2: 182-219.
12. George Marsden, *Reforming Fundamentalism: Fuller Seminary and the New Evangelicalism* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1987), 238.
13. Andrew Abbott, *The System of Professions* (Chicago: University of Chicago, 1988), 299.
14. Sigmund Freud, "Some Character-types Met With in Psycho-analytic Work," in *On the History of the Psycho-analytic Movement*, vol. 14. *Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud* (New York: Norton, 1976), 312.
15. Os Guinness, "America's Last Men and Their Magnificent Talking Cure," in *No God but God*, ed. Os Guinness and J. Seel (Chicago: Moody Press, 1992), 114.



Wolven in schaapskleren

De afgelopen week sprak ik een broeder die naar een reünie van een Bijbelschool geweest was. De deelnemers kwamen na 40 jaar tot de schokkende ontdekking dat het merendeel van de toenmalige studenten, die later leiders werden in plaatselijke gemeenten, niet ongeschonden de finish behaalden. Ze kregen te maken met burn-out, conflicten in de gemeenten, arbeidsongeschiktheid en zelfs opheffing van een plaatselijke gemeente. Nu kun je daar natuurlijk diverse mogelijke oorzaken voor aanwijzen, zoals: een slechte organisatiestructuur, of: een gebied waar het moeilijk is om te evangeliseren, of: zondig gedrag van leiders en/of gemeenteleden, of: tekorten in de opleiding van leidinggevend die niet goed voorbereid zijn of zelfs niet volwassen genoeg om een gemeente in al zijn complexiteit te leiden.

Dit zal zeker voorkomen. Waar velen echter geen rekening mee houden is de aanwezigheid van een 'pathologische antagonist' (een ziekelijke tegenstander, een wolf in schaapskleren) in de gemeente. Dit is iemand die planmatig een strategie uitwerkt om de leider van een gemeente ten val te brengen om zelf een machtspositie te verwerven. Zulke 'antagonisten' hebben vaak een narcistische gerichtheid en worden door de boze gebruikt als een 'brandende pijl' in zijn strijd tegen de verkondiging van Jezus Christus. Overigens niets nieuws onder de zon, lees maar over de verdeeldheid in gemeenten in Paulus' tijd (1Kor.1: 10-13). Wilt u meer weten? Lees voor een verdere beschrijving van de strategie van deze pathologische antagonist op onze website

<https://stichting-promise.nl/psychosomatische-onderwerpen/pathologische-antagonist.htm>

Gerard Feller



Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2018: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2018: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
IBAN ING: NL10INGB0004906197
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 4,-



9 771383 029001